

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA**

Katedra speciální zootechniky

Obor: Zootechnika

**BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
VÝVOJ A SOUČASNÝ STAV CHOVU
HAFLINGA V ČR**

Autor bakalářské práce:

Šárka Paterová

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Miroslav Maršálek, CSc.

2011

Chtěla bych tímto poděkovat vedoucímu práce, doc. Ing. Miroslavu Maršálkovi, CSc. za odborné vedení, užitečné rady a bezmeznou trpělivost při vypracování bakalářské práce.

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zemědělskou fakultou JU) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne

.....

Šárka Paterová

ABSTRAKT:

Bakalářská práce se zabývá současným stavem chovu koní plemene hafling v České republice. Počet těchto koní zaznamenal v posledních letech rovnoměrný nárůst a rovněž se v českém chovu zvýšil počet koní zastoupených v nejvýznamnějších světových liniích. Zároveň našlo plemeno uplatnění i v jiných oblastech, než bylo jen původní hospodářské využití. Práce se krátce věnuje i světovým velmocím v chovu haflingů a následně jejich významnému rozšíření ve světě.

S ohledem na tyto skutečnosti bylo cílem práce zmapovat aktuální stav plemenných koní v České republice. Pro přehled byla vypracována analýza nynější chovné populace, kde mezi sebou byly porovnány chovatelské údaje o hřebcích zařazených v České republice v současnosti do plemenitby s klisnami zapsanými v Hlavní plemenné knize. Na závěr jsou všechny výše uvedené rozdíly zhodnoceny a diskutovány.

Klíčová slova: hafling, chov, současný stav, hřelec, klisna

ABSTRACT:

This thesis deals with the current state of Haflinger breeding in the Czech Republic. The number of these horses has steadily risen in the last years and the number of horses ranked among the most important gene lines in the world has risen as well. At the same time the breed found use in other areas than the original agricultural one. The thesis also briefly deals with the world's superpowers in the Haflinger breed, and their significant expansion in the world.

The aim of the thesis was to map the current state of stud horses in the Czech Republic. As an overview, an analysis has been made of the current breeding population, comparing the data of the stallions bred in the Czech Republic that are currently enrolled to breed with the mares included in the Main Stud Book. In the conclusion, all the aforementioned differences are rated and discussed.

Key words: haflinger, breeding, current state, stallion, mare

Obsah:

1. ÚVOD	8
2. LITERÁRNÍ PŘEHLED	9
2.1 Základní charakteristika haflinga	9
2.1.1 Původ	9
2.1.2 Historie chovu	10
2.1.3 Charakteristika plemene	16
2.1.4 Linie	18
2.2 Chov haflinga ve světě	23
2.2.1 Světové velmoci v chovu plemene hafling	23
2.2.2 Evropské chovy plemene hafling	29
2.2.3 Další chovatelé plemene hafling	32
2.3 Chov haflinga v ČR	34
2.3.1 Počátky chovu v ČR	34
2.3.2 Současný stav populace v ČR	36
2.3.3 Hodnocení exteriéru haflinga v ČR	40
2.3.4 Požadavky na zevnějšek v ČR	45
2.3.5 Chovný cíl plemene hafling v ČR	47
3. CÍL PRÁCE	50
4. MATERIÁL A METODIKA	51
4.1 Charakteristika sledovaného souboru	51
4.2 Sledované ukazatele	51
4.3 Metodika zpracování dat	52
5. VÝSLEDKY A DISKUZE	53
5.1 Základní tělesné rozměry koní plemene hafling	53
5.2 Bodové hodnocení zevnějšku u hřebců a klisen plemene hafling	62
5.3 Bodové hodnocení zkoušek výkonnosti u hřebců a klisen plemene hafling	64
5.4 Porovnání zastoupení jednotlivých linií u hřebců a klisen plemene hafling	67
5.5 Zastoupení podílu orientálních genů u hřebců plemene hafling	68
6. ZÁVĚR	71
7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	74
8. PŘÍLOHY	77

1. ÚVOD

V posledních letech došlo v chovu koní v České republice k velkému početnímu nárůstu, celková populace koní u nás zahrnuje 73 932 koní (stav k 31.12.2010), z nichž 2% tvoří právě plemeno hafling, které se k nám dostalo díky importům ze zahraničí. Současná chovná populace těchto koní velmi rychle narůstá, nyní je u nás registrováno k červnu roku 2011 - 558 klisen a 37 hřebců. V porovnání s ostatními zeměmi je třeba neustále zvyšovat úroveň chovu.

Postupem času se uplatnění haflingů měnilo. V dřívějších dobách se většina koní chovala k mnohostrannému využití. Haflingové byli využíváni v zemědělství jako tažní koně, soumaři a pomocníci ve válce. V současné době je zaznamenán pokles zájmu o využití koní k hospodářské činnosti, a proto se haflingové využívají především pro sportovní účely a rekreační ježdění.

Výkonnost haflingů je prověřována při výkonnostních zkouškách, které jsou však pro klisny pouze dobrovolné. V důsledku potvrzení jejich mnohostranného užitkového typu je možné si vybrat ze zkoušky pod sedlem a zkoušky v tahu. Výsledky dosažené během zkoušek výkonnosti podávají informaci o vlastní výkonnosti koní, zároveň však slouží k odhadu plemenné hodnoty jednotlivých hřebců. Podle známek získaných za výkonnost jsou haflingové zařazeni do jednotlivých oddílů plemenných knih. Na klisny zapsané v Hlavní plemenné knize, které úspěšně absolvují zkoušky výkonnosti, jsou vypláceny státní dotace.

Předpokladem pro dosažení vynikající výkonnosti je správně utvářený zevněšek plemenných koní, jeho hodnocení se provádí před zápisem do plemenných knih. Hodnocení koní se provádí na tzv. svodech a chovatelských výstavách. U klisen i hřebců se hodnotí jednotlivé znaky tak, aby se vyloučením exteriérových nedostatků a dědičných genetických vad zlepšoval exteriér a výkonnost chovaných koní.

Pro chov kvalitních koní je zapotřebí pečlivě posuzovat exteriér i výkonnost a do nejvyšších oddílů plemenné knihy zařazovat pouze jedince, kteří odpovídají plemennému standardu. Cílem práce proto byla analýza nynější chovné populace a zpracování přehledu jednotlivých údajů významných pro současný chov haflinga.

2. LITERÁRNÍ PŘEHLED

2.1 Základní charakteristika haflinga

2.1.1 Původ

Draperová (2002) uvádí, že rakouský haflingský pony je pojmenován po vesnici Hafling v jižním Tyrolsku, kde se před stovkami let poprvé choval.

Haflingové pocházejí z tyrolské oblasti Alp, která se nachází částí v Rakousku a částí v Itálii. Odtud pramení různé spory týkající se určení země původu, za kterou je oficiálně považováno Rakousko – přestože vesnička Hafling, podle níž toto plemeno dostalo svoje jméno, leží v dnešní Itálii. (Straková, 2006)

Dušek a kol. (2007) se domnívá, že hafling je jedno z tradičních rakouských plemen.

Kutilová (2006) píše, že přesný vznik plemene je předmětem dohadů. Největší spor probíhal mezi Rakouskem a Itálií, které se přely o statut domovské země haflinga. Italové dokonce přišli s vlastní „formou“ haflinga, takzvaným Aveliňským koněm, který však podle Rakušanů není nic jiného, než „větší hafling“. Důvodem sporu mezi Itálií a Rakouskem je patrně fakt, že plemeno vzniklo v oblasti Bolzana, které již 500 let patří Rakousku. Jméno ale haflingové dostali podle obce ležící na území Itálie. Salten – Moeltenská vysočina, která je domovinou haflingů, je součástí jižního Tyrolska a rozkládá se na pomezí obou alpských států. V současnosti je coby původní země haflinga uznáváno Rakousko, které současně stojí v čele Světové federace chovatelů haflingů a prakticky udává šlechtitelský cíl. Celosvětové centrum chovu haflingů je v rakouském hřebčíně v malém městečku Ebbsu.

V rakouském severním Tyrolsku se však dnes chová moderní, všestranný a co nejčistokrevnější hafling. Jižní (italská) verze haflinga je poněkud větší a mohutnější. (Hermsen, 2001)

Podle Schweisguta (2005) patří hafling mezi světová plemena a u každého takového plemene je původ vždy nejasný. S naprostou jistotou lze říci, že hafling je kůň pocházející z Jižních Tyrol. Za jeho rodiště je považována krajina okolo Bolzana, které patřilo přes půl tisíciletí Rakousku, a díky tomu můžeme mluvit o Rakousku o zemi vzniku tohoto plemene.

2.1.2 Historie chovu

Ke vzniku plemene se jako první ve své knize vyjádřil Leo von Pretz. Jeho dílo, jenž vzniklo v roce 1925, se věnuje různým teoriím. Podle něj jich existuje hned několik. Jako nejpravděpodobnější je předpoklad, že předchůdce haflinga musel být velmi dobře adaptovaný na horské podmínky. Dle Pretze se v Jižním Tyrolsku již od středověku jedná o plemeno orientálního původu bez příměsi norické krve, která by se uplatnila více v nížinatých krajinách. Dříve nebyla příměs orientální krve pro oblast Jižního Tyrolska a Rakouska ničím výjimečným. Jejím zdrojem se staly výboje proti Turkům a především Křížové výpravy. (Schweisgut, 2005)

Podle Kholové a Hoška (2005) byli základem tohoto plemene původní malí alpští koniči z jižního Tyrolska a z oblasti kolem Meranu a Bolzana.

Pro horské oblasti byl upřednostněn malý a lehký kůň oproti velkému a těžkému, což je také vidět na dobových kresbách. (Schweisgut, 2005)

Dále Schweisgut (2005) uvádí, že Pretz se zabýval měřením haflingů, která ukázala zcela jasně, že pouze dopad stávajících chladnokrevných koní je omezen výhradně na hmotnostním formátu, přičemž všech 10 měření prokázalo velkou podobnost s podílem jemných koní. Z měření bylo jasné, že hafling byl velice ušlechtilý kůň s nesprávným postavením záprstní kosti. Předpokládá se, že to bylo způsobeno výhradně drsnými pastevními podmínkami, kvůli kterým došlo také k prodloužení trávícího traktu. Původně by měl být hafling skutečně vysokého-obdélníkového rámce, ale jelikož se po generace živil tímto způsobem, zařadil se do podélného-obdélníkového rámce chladnokrevníka. Tato měření hovoří sama za sebe a vytvořily se zcela jasné důkazy, že žádný z haflingů nepochází z norického koně, nýbrž z malého, tvrdého, horského koně a cílenou pomocí začalo šlechtění s orientálními koňmi.

Lokální koně jihotyrolských chovných okrsků podobného původu jako výchozí základna šlechtění norika byli zušlechtováni arabskými plemeníky odchovanými především v hřebčinech Bábolna a Radovec. (Dušek a kol., 2007)

Podle Draperové (2002) byly předky haflinga místní horští koně a ponyové, kteří byli vyšlechtěni arabskou krví.

Hermsen (2001) píše, že chov založili shagya-arabský hřebec a tyrolská zemská klisna, jejíž vzdálenější předci byli pravděpodobně již také ovlivněni orientální krví.

Všichni dnešní haflingové se odvozují od polokrevného araba El Bedavi XXII, který byl chován v Rakousku a byl vnukem arabského hřebce a jeho syna, Folie. (Draperová, 2002)

Schweisgut (2005) tvrdí, že Pretz zkoumal koně před El Bedavi a vyloučil tím, že hafling byl zušlechtěn pouze prostřednictvím rakouského státního hřebce El Bedavi XXII po El Bedavi OX s orientální krví.

Podle Duška a kol. (2007) měl největší vliv na další vývoj plemene hřebec El Bedavi XXII, jehož syn 249 Folie z lokální klisny je považován za pilíř chovu. Spolu s potomstvem El Bedavi se ve šlechtění uplatnilo potomstvo plemeníků arabského plemene Dahoman.

Také Schweisgut (2005) píše, že o původu plemene v historii a v plemenných knihách se můžeme dozvědět o pětiletém hřebci El Bedavi XXII z roku 1873, kterým byla zapuštěna ušlechtilá místní klisna sedláka Folie ze Schlanders.

Jejich potomek 249 Folie byl popsán jako velmi ušlechtilý ryzák s hvězdou a úhořím pruhem. Jeho kohoutková výška měřená hůlkou (KVH) byla 150 cm, obvod holeně 20,5 cm a obvod hrudi 182 cm. Měl údajně velmi dobrou mechaniku pohybu v klusu a mírný charakter. Zanechal po sobě během svého dvacetiletého působení v chovu velký počet chovných klisen a tři chovné hřebce (14 Folie, 37 Laas a liz. 252/233 Hafling), ti byli všichni ryzáci s odznaky a jejich tělesné míry se pohybovaly v rozmezí 139 a 146 cm u KVH a 169 a 176 cm u obvodu hrudi. Obvod holeně měli všichni 20 cm. Všichni tito hřebci byli dále využiti v chovu. Laas zanechal pouze samičí potomstvo, téměř dvacet let v chovu působil Hafling, od něhož je odvozena linie W (Willi), ale hlavní vliv měl bezpochyby 14 Folie, od kterého se dnes odvozuje zbylých šest linií. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

Schweisgut (2005) uvádí, že první hříbě se jménem Folie je považováno za zakladatele plemene hafling.

Podle Moravského spolku chovatelů haflingů (2011) je za prvního haflinga zapsaného v plemenné knize považován hřebec 249 Folie narozen r. 1874.

Tehdejší majitel Fragsburského hradu u Merana, hrabě Moritz von Leon, byl soustředěn na toto pozoruhodné plemeno koně, a tak v roce 1875 založil komisionální zkoušky těchto koní prostřednictvím ministerstva zemědělství. Od tohoto období se může hovořit o chovu haflinga – hřebci byli postupně registrováni, mateřské straně se však nevěnovala na začátku taková pozornost. (Slovenská asociácia chovateľov haflingov, 2011)

Chov byl během prvních dvaceti let poměrně zanedbán. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

V průběhu let do roku 1895 bylo plemeno představeno různým významným osobnostem z rakouského ministerstva zemědělství a dosáhlo se, že lehkému plemeni se v jižním Tyrolsku začalo věnovat více pozornosti. (Slovenská asociácia chovateľov haflingov, 2011)

Prvním průkopníkem v dějinách chovu haflingů byl major hrabě Huyn, který byl v období 1897-1906 ředitelem archivu ve Stadl-Paura a 1906-1910 inspektorem pro chov koní ve Vídni. Jako velkému příteli alpské přírody mu záleželo především na Tyrolsku. Proto na jedné podrobné jezdecké přehlídce v roce 1897 předložil ministerstvu zemědělství rozsáhlý referát, ve kterém kritizoval neplánovaný a neregulovaný chov koní v jižním Tyrolsku. Navrhoval, aby byl chov plánovaný, nakolik je nesmírně důležité zabezpečit další existenci plemene hafling u tyrolských lesníků. Na základě tohoto referátu se položily základy pro organizaci chovu tak, jak se vykonává dnes. (Slovenská asociácia chovateľov haflingov, 2011)

Podle Moravského spolku chovatelů haflingů (2011) se v roce 1897 začal věnovat chovu haflingů major Ludwig Huyn, který zavedl kontrolu připouštění a rovněž připouštěcí lístky.

Hrabě Huyn s jistou rukou vybral z nabídky hřebců zvířata na chov z Ossiachu, Stadl Paura a Pibru, kteří měli pro současný vyrovnaný chov plemene hafling nesmírný význam. Byli to hřebci 108 MOLTEN, 32 CAMPI, 252/233 HAFLING, LIZ. 42 MANDL, 54 GENTER a 291 JENNER, kteří položili základní kámen pro toto plemeno a s podporou ministerstva zemědělství bylo od 2. května 1898 potvrzené pojmenování tohoto plemene koní – hafling. S touto akcí získal hrabě Huyn, jako průkopník chovu haflingů velké zásluhy a rok 1897 je proto plným právem označován jako rok vzniku plemene hafling. (Slovenská asociácia chovateľov haflingov, 2011)

Dále Slovenská asociácia chovateľov haflingov (2011) uvádí, že se bohužel majoru hraběti Huynovi nepodařilo zabránit ministerstvu zemědělství zařadit do chovu dva noriky. Uzavřený, sjednocený chov haflingů byl po tomto zásahu na dlouhý čas odložen.

Rok 1899 je dalším důležitým mezníkem v chovu haflingů. V tomto roce byly soukromé klisny poprvé zapojeny do programu státních dotací. Tyto dotace umožnily a ulehčily výběr elitních klisen, které byly dále cíleně použity pro šlechtění. Po

obdržení dotace se vlastníci zavázali k tomu, že si klisnu ponechají tři roky a každoročně ji použijí k chovu. Plemenný hřebec byl určen státem a tehdejší ministerstvo zemědělství mělo předkupní právo na takto narozená hříbata. Tímto krokem měl být zajištěn plánovaný a řízený rozvoj plemene. Vlastníci klisen potom obdrželi státní dotace. (Schweisgut, 2005)

Na základě státního příspěvku do chovu koní v roce 1899, byly do chovu přijaty první haflingské klisny. Byly to klisny GRODENTAL, JENESIEN, HAFLING, KASTELRUTH, které byly vybrány především pro svůj exteriér. Hrabě Huyn dále pokračoval ve svých předsevzetích a každoročně nakoupil šest až deset nejlepších hřebců a mladé klisny. (Slovenská asociácia chovateľov haflingov, 2011)

Schweisgut (2005) píše, že hřebecci byli chováni původně v Ossiachu, později v Pibru. Jako tříletí byli později převedeni do státního hřebčína ve Stadlu. Od tohoto okamžiku byli během 4 měsíců rozděleni k sedlákům. Stát tedy podporoval chov hřebců i klisen.

Pokud hřebci nevyhovovali požadavkům pro chov, byli využíváni jako nosná zvířata pro armádu. Státní klisny byly až do tří let života umístěny v Tschauenhofu, a potom odevzdány bezplatně chovateli. (Slovenská asociácia chovateľov haflingov, 2011)

Na počátku vývoje, tedy kolem roku 1900, prokazovalo plemeno výšku přesahující 150 cm. Další měřenou veličinou u koně s lehkým základem byl obvod holeně, který činil maximálně 18,5 cm. (Haflinger Pferdezuchtverband Tirol, 2011)

Důležitý vliv na vývoj haflinga měla sdružení chovatelů koní. V roce 1904 bylo založené první sdružení se sídlem v Möltenu. Důvodem vzniku byla snaha o vylepšení haflinga a také zajištění čistokrevné plemenitby. Bohužel nebyl cíl důsledně dodržován, i když ho experti jasně teoreticky zpracovali a připravili. Nedodržováním chovatelských linií bylo na počátku plemenem hodně plýtváno a hodně kvalitního materiálu k chovu nesprávně nasazeno. (Schweisgut, 2005)

V roce 1908 vznikla chovatelská společnost v Sarntalu, kde měli tradičně zálibu v chovu ryzáků s blondatou hřívou. Na přelomu století zbarvení haflingů nemělo dědičnou roli. Tehdy se vyskytovali vraníci, ryzáci, hnědáci a plaváci. Teprve po té, co byli stále častěji nasazováni do chovu Sarnští bělohříví koně. (Südtiroler Haflinger Pferdezuchtverband, 2011)

Mezi roky 1909 a 1918 bylo připuštěno přes dva a půl tisíce klisen, z nichž zůstalo březích 67%. Leo von Pretz provedl šetření a z jeho závěrů je zřejmé, že toto číslo není dostačující a je potřeba jej navýšit. (Schweisgut, 2005)

Důsledkem nového státního uspořádání vznikla velmi složitá situace pro chovatele. Většina plemeníků zůstala ve státním hřebčinci ve Stadlu v Rakousku, v Itálii zbylo pouze pět hřebců. Naopak v Rakousku byl silný nedostatek klisen a hřebci se tedy připouštěli na huculky, jejichž krev se pro vnesení nežádoucích znaků zase musela zpětně vyčleňovat. V Itálii zase nedostatek hřebců údajně chovatelé řešili křížením s noriky. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

Edwards (1992) píše, že později chov ovlivnil malý typ norika a huculové, bosenští horští koně a polští konici.

Po první světové válce připadlo jižní Tyrolsko Itálii. Byla zřízena zvláštní komise pro chov koní pro provincii Bozen, tímto krokem mohla začít cílená práce chovatelů. Státní připouštěcí hřebci byli ustájeni v hřebčinci ve Ferraře. Odtud byli rozděleni na různé připouštěcí stanice v jižním Tyrolsku. (Südtiroler Haflinger Pferdezuchtverband, 2011)

Když v roce 1919 připadlo jižní Tyrolsko Itálii, začalo se ve státním hřebčíně Piber ve Štýrsku a v hřebčíně u Ossiachu v Korutanech s vlastním chovem. (Anonym 1, 2009)

V roce 1921 vznikla Šlechtitelská asociace haflinga a od této doby až do druhé světové války se chovatelská základna rozrůstá. Daní rychlému šíření populace byla nedostatečná selekce, přestože chovný cíl byl stanoven již v roce 1928. (Kutilová, 2006)

Ve dvacátých a třicátých letech dvacátého století začal být hafling uznáván jako světové plemeno. Od této doby šel vývoj tohoto koně rychle vzhůru. (Schweisgut, 2005)

S příchodem druhé světové války nastala pro haflingy velká změna. Armáda potřebovala soumary a haflingové jejím požadavkům perfektně vyhovovali – byli nevysocí, výborně ovladatelní, dostatečně silní, pracovití, skromní a skvěle přizpůsobení horskému terénu. Spousta z nich tedy byla nasazena v těch nejnáročnějších válečných podmínkách, ale osvědčili se na výbornou. (Straková, 2006)

Po druhé světové válce nastal v chovu haflingů další rozvoj. Stejně jako se změnilы poměry ve společnosti, změnilы se také podmínky v zemědělství i lesnictví,

kde byl hafling ještě v meziválečném období poměrně hodně využíván jako tažný kůň. Po tomto období byl hafling stále častěji nahrazován mechanizací. Tímto vzniklo nové rozšíření plemene až ke spolehlivému rodinnému a rekreačnímu koni. (Südtiroler Haflinger Pferdezuchtverband, 2011)

Podle Strakové (2006) po válce převzala záštitu nad haflingy rakouská vláda, která začala přísně dohlížet na vedení chovu.

Vedení chovu po II. světové válce bylo svěřeno Ottu Schweisgutovi, který ho později předal synu Johannesovi, který chov i Světovou federaci vede dodnes. (Kutilová, 2006)

V roce 1947 byl zaveden pro celou oblast jako základ čistý chov. Chov byl velmi přísný a byla dodržována pravidla pro rozšiřování všech sedmi krevních linií. Je to vidět na příkladu tehdy dvacetiletého hřebce Anselma, který jako jediný mohl rozšířit linii A. Přes toto všechno je nutné přiznat, že od roku 1950 kvůli stále sílící motorizaci počty koní v celé Evropě zaznamenaly výrazný pokles. V roce 1950 měla Evropa přibližně 16 milionů koní. V roce 1974 už jen 6,5 milionů. (Schweisgut, 2005)

Dále Schweisgut (2005) píše, že si v Tyrolsku byli vědomi, že pokud se má hafling stát nejen evropsky, ale i světově rozšířenou značkou, musí proto hodně udělat. V roce 1951 byla uspořádána velká přehlídka, na které se sešli chovatelé z Německa, Itálie, Rakouska a Švýcarska, kteří společně uzavřeli příhraniční chovný cíl pro haflinga, čímž investovali do budoucnosti.

Zavedena byla přísnější pravidla šlechtění a chov se začal rozrůstat do dalších zemí. (Kutilová, 2006)

Opravdový boom exportu haflingů nastal až po mezinárodních výstavách koní v Zams (1951) a ve Veroně (dnešní Fieracavalli) v roce 1950, kde byli haflingové prezentováni jako univerzální plemeno (v roce 1951 byla všestrannost haflinga zakotvena také do mezinárodního šlechtitelského cíle). K další popularizaci přispělo v roce 1969 také to, že královna Elizabeth II. dostala od rakouského prezidenta darem pár haflingských klisen. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

Hlavní zásadou šlechtitelského programu všech států je dbát na čistokrevnou plemenitbu a vyloučení jakékoliv příměsi cizí krve. V rámci usměrňování chovatelských postupů a rychlejšího genetického pokroku navazují spolupráci s jinými zeměmi. Výsledkem je pak v r. 1976 vznik Světového svazu chovatelů haflingů se sídlem v rakouském městečku Ebbs, kde se mimo jiné koná jednou za pět

let obrovská Světová výstava s počtem až tisíce haflingů zvučných jmen a původů. Druhou neméně významnou organizací je Evropská federace chovatelů haflinga založena v Itálii r. 2003, jejímž cílem je harmonizace šlechtění haflinga bez přílišných zásahů kompetencí jednotlivých členských organizací. (Kuchařová, 2011)

V současnosti je již chov rozšířen zhruba do sedmdesáti zemí po celém světě (mezi nimi jsou i značně exotické státy jako Bhútán, Thajsko nebo Kolumbie). (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

Kuchařová (2011) uvádí, že Rakousko a Itálie jsou nejvyspělejší chovatelské státy s dlouholetou tradicí chovu haflingů a udávají trend v jejich chovu.

2.1.3 Charakteristika plemene

Hafling se řadí do skupiny malých horských koní, podle u nás používané fylogenie patří do skupiny okcidentálních koní. (Kutilová, 2006)

Exteriér

Hafling je ušlechtilý, harmonický tažně-jezdecký kůň malého čtvercového až krátce obdélníkového rámce (v ČR je min. KVH 136 cm, v Itálii 137 cm, v SRN 138 cm a v Rakousku 140 cm; horní limit je stanoven na 150 cm, není však závazný), se sušší, ušlechtilou, v čele prohnutou hlavou, kratším, silnějším svalnatým vysoko nasazeným krkem s hustou, dlouhou hřívou, neznatelným kohoutkem, krátkou, širokou, dobře vázanou horní linií, oblou, sráznou zádí s níže nasazeným, hustým, dlouhým ocasem, strmější svalnatou plecí, hlubokou, velmi širokou hrudí, zavalitým, kratším trupem, fundament je silný, kostnatý, suchý, kopyta široká, dobrá, postoje pravidelné; barvou je světlý ryzák s mléčně žlutými žíněmi. Je to konstitučně velmi tvrdý kůň, s jistou, méně prostornou mechanikou pohybu, dobře krmitelný. (Dušek a kol., 2007)

Podle Kholové a Hoška (2005) měří v kohoutku 134 až 142 cm, koně znovu křížení s arabem až 145 cm. Formát je obdélníkový, hřbet dlouhý 137 až 150 cm, obvod hrudi měří kolem 172 cm a holení 18 cm. Zbarvení je vždy ryzé nebo izabelové, typická je velmi hustá, bohatá zvlněná hřiva a ohon plavé nebo stříbrné barvy. Hlava s velkýma očima a malýma ušima sice není klasická, ale je velmi

úhledná. Nohy jsou zdravé, korektní, zád' silná a kopyta vynikají kvalitou. Chody jsou volné, krok dlouhý, v horském terénu velmi jistý.

Hafling je silný kůň na krátkých nohách, vážící 420-490 kg. Klisny měří v kohoutku hůlkovou mírou 136-140 cm, hřebci 135-142 cm. (Vogeltanz, Tetzeli, 1997)

Edwards (1992) popisuje plemeno takto: Velké oči, velké, široce otevřené nozdry a malé uši dodávají haflingovi živého, inteligentního vzhledu a odrážejí jeho mírnou povahu. Hafling je silný mohutně osvalený. Hřbet mívá často delší. Hafling je mohutně stavěný, ale zvláště silná a svalnatá jsou bedra a výborně utvářená zád'. Má také dobrou hloubku hrudi. Nohy jsou zdravé a dobře stavěné, kopyta vynikající.

Starý typ: silný s proporcemi chladnokrevníka. Nový typ: štíhlý, korektní základ, tvrdá, ne příliš plochá kopyta, pravoúhlý formát, výrazný kohoutek, podlouhle oválná žebra, dlouhá široká, dobře osvalená a lehce snížená zád', dostatečně dlouhý krk, lehká šíje, krátká a štíhlá hlava, široké čelo, lehce konkávní linie profilu, líce dostatečně široké, velké a jasné oči. (Anonym 1, 2009)

Také Straková (2006) píše, že se v současnosti můžeme setkat s haflingy dvou typů – těžším starším a lehčím moderním, ten se začal prosazovat zhruba na začátku devadesátých let minulého století. Obě varianty by ovšem měly působit dojmem elegance a harmonie, mít ušlechtilou hlavu, pěkně formovaný krk, svalnaté tělo a dobře stavěné nohy. Pohlavní dimorfismus by měl být jasně rozeznatelný, klisna musí mít opravdu jemné rysy a na hřebci zase musí být výrazně patrné „mužné“ znaky.

Charakter

Díky uzavřenosti chovu haflingů a horskému prostředí se vytvořil ustálený typ nezaměnitelného vzhledu. Plemeno je neobyčejně zdravé a otužilé, mladí koně vyrůstají na alpských pastvinách (říká se tomu alpung), kde řídký vzduch přispívá k rozvoji jejich srdce a plic. (Edwards, 1992)

Kuchařová (2011) píše, že díky tvrdým životním podmínkám v horském prostředí byl hafling postupně prošlechtěn na odolné, nenáročné plemeno s všestranným využitím a konstituční tvrdostí, není mu tedy cizí ani celoroční pobyt venku.

Podle Hermsen (2001) je hafling inteligentní, učenlivý koník s přátelskou povahou.

Vogeltanz a Tetzeli (1997) uvádí, že hafling náleží k dlouhověkým plemenům vysoce plodným, silným a odolným i snadno ovladatelným.

Využití

Haflingové byli původně všestranní, sloužili jako soumaři, k jízdě i lehkému tahu. Uplatňovali se i v lesnictví a v armádě. (Kholová a Hošek, 2005)

Podle Duška a kol. (2007) existují dva typy haflinga. Arabský, který je více v jezdeckém typu a původní, nacházející se více v tažném typu.

Hafling je vynikající soumarský a jezdecký kůň. V Alpách bývá často zapřahán do saní. (Hermsen, 2001)

Edwards (1992) píše, že hafling je všestranný a ochotný pracovník, může tahat saně i vozy, pracovat v lese nebo v zemědělství.

Dobrych výsledků dosahuje v jezdeckých disciplínách pod sedlem – drezura, skoky, western, a hlavně v zahraničí má velkou oblibu ve speciálních dostizích či skijöringu. V seznamu soutěžících záprahových disciplín se díky své obratnosti také často objevuje a nelze pominout soutěže v orbě nebo těžkém tahu. (Kuchařová, 2011)

Dále Kuchařová (2011) uvádí, že do výčtu kladů těchto ryzáků patří mimo jiné jejich klidná přátelská povaha, což je v kombinaci se spolehlivostí základ pro využití v hipoterapii či agroturistice.

Stále důležitější úspěšnou formou ježdění po straně klasické drezury a skokového sportu přichází forma, zabývající se rekreačním a westernovým ježděním. (Schweisgut, 2005)

2.1.4 Linie

Krevní (genealogická) linie je vytvořena řazením samčích potomků, bez rozdílu zda jsou nositeli typických charakteristik linie. (Dušek a kol., 2007)

Postupně bylo odvozeno sedm krevních linií – A, B, M, N, S, St, W. Každá z nich nese název podle prvního písmene ze jména svého původce. (Kuchařová, 2011)

Podle Kuchařové (2011) je ze všech linií v současnosti nejběžnější linie A, následuje N a nezaostává ani W. Jsou totiž nejlépe hodnoceny především pro ušlechtilost, dobrou mechaniku pohybu a celkovou harmonii.

Chov haflingů se již od počátku člení na sedm linií. Rozhodně nelze říci, že by v současnosti bylo všech sedm linií rovnocenných. V Rakousku byla v minulosti nejvíce zastoupena linie A, která byla ve své době nejslavnější, k této linii náležejí nejslavnější hřebci, například liz. 101/T Amadeus (nar. 1989), který se stal světovým šampiónem a zřejmě vůbec nejslavnějším hřebcem. V současnosti se šlechtitelé v Rakousku snaží prosazovat linii M. V Itálii se linie A prosazuje i nyní jednoznačně nejvíce. Dalšími cenné linie jsou W a N. Chovatelé v Itálii však na liniiovou plemenitbu nekladou příliš důraz – důležité jsou vlastnosti konkrétního zvířete. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

Všechny linie vycházejí z hřebce 249 Folie, který po sobě zanechal tři chovné potomky - Laas, Hafling a 14 Folie. Nelze říci, že by si všechny linie byly rovnocenné. Jednotlivé linie se od sebe liší hlavně konstitucí těla. (Moravský spolek chovatelů haflingů, 2011)

Anselmo (A)	304 hřebců	23%
Bolzano (B)	38 hřebců	3%
Massimo (M)	236 hřebců	18%
Nibbio (N)	313 hřebců	23%
Stelvio (S)	37 hřebců	3%
Student (ST)	297 hřebců	22%
Willi (W)	114 hřebců	8%

Všichni moderní čistokrevní haflingové musí mít původ doložitelný přímo k Foliemu, a to přes sedm linií, které se poznají podle počátečních písmen ve jménu koně: A, B, M, N, S, ST, W. (Straková, 2006)

A-linie

Linie A má své počátky u hřebce 999 Anselmo, který působil v chovu v oblasti Jižního Tyrolska v době, kdy byl výrazný nedostatek kvalitního plemenného materiálu. V roce 1947 byl tento v té době již jednadvacetiletý hřebec, zakoupen Tyrolskou asociací chovatelů haflingů a byl použit v čistokrevném chovu a připouštěn na klisny z hodnotných mateřských kmenů. Anselmo během svého

sedmiletého působení v hřebčinci v Zams připustil celkem 206 klisen a celkem zanechal 76 potomků, z nichž dále vzešlo osm plemenných hřebců. Z těch byli čtyři použiti v plemenitbě. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

Anselmo sám byl poněkud hrubý a měl dlouhé uši. Nicméně 4 jeho synové dokázali předvést své kvality. Byli to Atlas, Alex, Attila a Adler. (Moravský spolek chovatelů haflingů, 2011)

V současnosti asi nejvýznamnější linie vychází právě z těchto hřebců, i když největší nárůst počtu koní linie A byl započat až během působení hřebce Anker v hřebčíně Ebbs. Potomkem jednoho z jeho synů, hřebce Artist, a klisny Jeruse je pro chov velmi důležitý hřebec Afghan, který byl otcem 29 synů a zapříčinil obrovský rozkvět chovu. Tento prudký nárůst a rozvoj v oblasti chovu byl uveden do chodu i díky prvnímu světovému šampiónovi, hřebci Afghan II. Linie A se svými 17-ti generacemi je dnes nejsilnější hřebčí linií v chovu haflingů. Současný světový a evropský šampión liz. 201/T Abendstern pochází rovněž z této linie. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

Koně této linie jsou převážně lehčího typu ve čtvercovém rámci, jsou ideální pro sport. (Moravský spolek chovatelů haflingů, 2011)

B-linie

Zakladatelem linie B je hřebec Bolzano, který v období, kdy byla jižní část Tyrolska oddělena od Rakouska, byl jedním z mála hřebců v této oblasti. Na první světové výstavě v roce 1965 bylo oproti ostatním liniím výrazně méně zástupců linie B, neboť v oblasti Jižního Tyrolska nebyl kvalitní chov. Asociace chovatelů na této výstavě koupila hřebce z linie B a pokusila se znovu postavit chov na nohy. Všichni hřebci B linie, kterých bylo jen pár, se narodili během působení hřebce Bozen v oblasti Kitzbühlu. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

Bozenův pravnuček Brutus je pokládán za nejlepšího koně této linie od úpadku. Dalším nadějným hřebcem byl Brutův syn Benjo, který ale po tříleté chovné sezóně zemřel. (Moravský spolek chovatelů haflingů, 2011)

Linie však stále nezaznamenala velké úspěchy a ani se nezvyšoval počet koní, kteří by k ní příslušeli. Proto se asociace rozhodla poskytnout speciální dotace na připouštění touto linií hřebců. Výsledkem této finanční podpory byl nejen větší počet připouštění v této linii, ale především příliv kvalitních klisen, jež byly připouštěny především hřebci Barcas a Barique. Nyní je linie B reprezentována především hřebci

Belarex z Jižního Tyrolska a Baumeister, který působí rovněž v Tyrolsku. Především do těchto dvou hřebců jsou v nynější době vkládány naděje na kvantitativní posílení linie B. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

M-linie

Linie M je postavena na hřebci Massimo, který tuto linii započal spolu se svými šesti syny. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

Jeden z nich Nilo je pravděpodobně nejvýznamnější hřebec této linie. Ačkoli on sám nebyl příliš atraktivní, jeho potomstvo bylo pravý opak. Synové byli ceněni hlavně díky své jemnosti a ušlechtilosti. Linie se dále dělí na dvě větve Mordskerl a Meteor. Meteor, používaný v Itálii byl mírně vyšší kvality. Mordskerlova linie ukázala příslib svým skvělým vnukem Midasem. (Moravský spolek chovatelů haflingů, 2011)

Kvantitativní i kvalitativní nárůst této linie byl zaznamenán až během působení hřebce 1367 Liz. Stürmer. Přestože po sobě zanechal dvacet sedm licentovaných hřebců, je patrné, že jeho dcery byly mnohem úspěšnější než synové. Linie M je celosvětově rozšířena, jejími zástupci jsou hřebci 423 Midas, 850 Mordskerl, 407 Mobil, 1045 Mohammad a 1262 Midas, který se postaral o vzestup této linie v hřebčinci Ebbs. V Německu působí plemeník Mitra a v USA Midas-Touch. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

N-linie

Zakladatelem linie N je hřebec Nibbio, který přenesl své vysoké kvality na potomky Naz, Nastor a Nerz a později byli jeho následníky Nehned, Norden, Nordwind, Natan a 1514 Nabucco. Především posledně jmenovaný plemeník prokázal obrovské kvality a velmi přispěl k rozšíření této linie i celého plemene do zahraničí. Nyní je linie N jednou z nejsilněji zastoupených linií ve světě, patří k ní rakouský hřebec Nordtirol, v Austrálii působící Necho a Neumeister v USA. Na této linii je zřetelně vidět, jak důležitá je cílená propagace, linie N je i přes fakt, že většina hřebců přísluší teprve ke 14. generaci, velmi oblíbenou a silně se rozvíjející. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

Nyní tuto linii reprezentuje přes 300 hřebců z toho asi 250 je jen v Německu, Itálii a Rakousku. (Moravský spolek chovatelů haflingů, 2011)

S-linie

Tato linie byla započata hřebcem Stelzio. Poté, co v roce 1965 asociace zjistila, že v plemenitbě působí pouze šest hřebců linie S, byl v Severním Tyrolsku, za účelem posílit tuto linii, koupen hřelec Saturn. Ačkoliv později mohli být v chovu velmi kvalitní plemenici této linie, úspěch byl vždy velmi sporný. Jeden z nejmodernějších hřebců, Seespitz potomek hřebců Salut, Serfaus a Saturn, si již po třetím připouštění zlomil nohu a musel být utracen. Z těchto několika málo připouštění se zrodil i hřelec Saphir, který společně s klisnou Frühlingstraum, patřící k jednomu z nejúspěšnějších mateřských kmenů v Rakouském Tyrolsku, dal vzniknout hřebci liz. 254/T Samarkand, který po všech stránkách zapadá do moderního typu haflinga. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

Linie S byla také podporována asociací a i díky této podpoře se dostavil první velký úspěch v roce 2005, kdy hřelec liz. 310/T Skorpion vyhrál i díky své úžasné mechanice pohybu licenční přehlídku a je zárukou pro další početní rozšíření linie S. (Moravský spolek chovatelů haflingů, 2011)

ST-linie

Tato linie pochází ze zakladatele 1074 Student, jehož potomci jsou v dnešní době rozšířeni po celém světě. Na tomto rozšíření měl vliv i plemeník Stromer, který byl v roce 1956 přesunut do oblasti Jižního Tyrolska, kde v této době nepůsobil v plemenitbě žádný hřelec linie ST. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

Nejúspěšnějším pokusem o aktivaci a posílení této linie byl zaznamenán až nástupem vlivu asociace chovatelů. (Moravský spolek chovatelů haflingů, 2011)

Posílení této linie nastalo především díky začlenění hřebce Stecher a později jeho syna Stürmer, který pojistil rozšíření linie St. Obrovské rozšíření zažila tato linie v USA, kde působil plemeník Easter Sunday (ve skutečnosti pojmenovaný 128 Student). (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

Tato linie se brzy stala třetí nejrozšířenější na světě. (Moravský spolek chovatelů haflingů, 2011)

Později však tato linie byla oslabena především po kvalitativní stránce, nyní je snaha navracet se opět k modernímu šlechtitelskému cíli. V Tyrolsku působí řada kvalitních plemeníků této linie, z nichž mnoho hřebců je velmi nízkého věku. Mezi nejznámější patří 201/T Standschütz, liz. 266/T Straden či liz. 264/T Steinfeder.

Vyhledky této linie do budoucnosti jsou díky množství a věku plemeníků velmi dobré. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

W-linie

Zakladatelem linie W byl hřebec 401 liz. Willi, který již od samého počátku zajistil prosperitu a značné rozšíření této linie. Další vývoj linie poznamenali plemenci 122 Wardein, který byl podobně jako hřebec Anselmo přiveden do hřebčince Zams ve věku jednadvaceti let, dále hřebci Wilten a Wirbel. Početní nárůst linie byl zaznamenán v období plemenitby hřebců Wotan, Wildmoos a 1406 Winterstein. Na této linii je velmi dobře patrný vývoj generací, pro příslušníky linie W je typická lehkost a půvab. Především díky hřebci Winterstein působí po celém světě nespočet plemeníků této linie, což potvrzuje důležitost linie W v chovu haflingů. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

2.2 Chov haflinga ve světě

Hafling je od roku 1950 soustavně rozdělen na všech kontinentech a v 60 zemích světa. V některých z těchto zemí je jen velmi málo, obvykle mají omezenou činnost chovu. Ale je zde i mnoho zemí, ve kterých lze haflingy cíleně chovat s příslušnou registrací a chovným cílem. (Schweisgut, 2005)

2.2.1 Světové velmoci v chovu plemene hafling

Nejvyspělejšími chovatelskými státy jsou nadále Rakousko (zřejmě nejznámější a největší středisko chovu haflingů je hřebčinec v Ebbsu) a Itálie. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

RAKOUSKO

Každá spolková země má svou organizaci, neexistuje jedna celostátní. Každá z devíti zemí má svou plemennou knihu a svá pravidla. Haflingové, kteří mají více jak 1,56% cizí krve, jsou v Rakousku vedeni ve zvláštní plemenné knize pod názvem Arabo-Haflinger. V jižním Rakousku je přibližně 1000 klisen a 35 plemenných hřebců, Horní Rakousy mají 600 klisen a 16 plemenných hřebců, Salzburg 500 klisen

a 11 plemenných hřebců, Steiermark 1000 klisen a 22 plemenných hřebců, Kärnten 600 klisen a 19 plemenných hřebců, Burgenland je malá spolková země, která má pouze jednoho plemenného hřebce a málo klisen. Celkový počet haflingů v Rakousku je odhadován na 10 000. (Schweisgut, 2005)

Dále Schweisgut (2005) dodává, že východní spolkové země Rakouska spolupracují s východními zeměmi EU, které mohou být v budoucnosti potenciálními chovateli. V těchto zemích jsou tedy často nasazováni právě rakouští haflingové.

Chovný cíl

Barva

Rezavá barva od světlého ryzáka po kaštanového ryzáka s dlouhými výraznými žíněmi, barevné odlišnosti v žíních a barevné odlišnosti v základní barvě, jako prokvetlá srst nebo trvalé skvrny jsou nežádoucí a posuzují se negativně, s vyloučením z knihy I a II.

Odznaky

Odznaky na hlavě jsou žádoucí, ale to není podmínkou, příliš mnoho odznaků je nežádoucí a mohou vést k vyloučení. Odznaky na nohou nejsou povoleny, ale na jedné končetině bílý odznak sahající do poloviny holeně se neposuzuje negativně. Dva odznaky jsou hodnoceny srážkou 1 bodu, tři odznaky srážkou 2 bodů, čtyři odznaky vedou k vyloučení z knihy I a II. Odznak na hlezenním kloubu značí taktéž vyloučení z knihy I a II.

Výška

Požadovaná výška je od 140 do 150 cm. Minimální výška nesmí být menší, pokud je nedosahující, vede k vyloučení z knihy I a II. Maximální výška může být překročena.

Typ

Žádoucí je vzhled elegantního a harmonického koně, suchá výrazná hlava s velkýma očima, dobře tvarovaný krk, dostatečně dlouhý a pružný hřbet, dobrá ne

příliš sražená a krátká zád', správně tvarované svalstvo, čisté končetiny s dobrými klouby. Plemenní hřebci a klisny mohou mít jasnější pohlavní výraz.

Nežádoucí je zejména hrubý, těžkopádný, nesportovní vzhled, hrubá hlava, nezřetelný obrys, nejasné klouby, hrubý základ s velkýma ušima a nedostatečný pohlavní výraz. (Zuchtziel Haflinger Pferdezuchtverband Tirol, 2011)

Výžehy

Kholová a Hošek (2005) uvádí, že nejlepší hřebčiny označují své odchovy výžehem ve tvaru protěže s písmenem H uprostřed.

Tyrolští haflingové, kteří jsou zapsáni v Hlavní plemenné knize, se označují dvěma různými výžehy. Ve věku hříběte se na levou plec vypálí tvar písmene HT na **obr.č.1**. Třileté klisny a hřebci obdrží později výžeh alpské protěže na **obr.č.2**, symbol alpské květiny. (Haflinger Pferdezuchtverband Tirol, 2011)

Obrázek č. 1

Obrázek č. 2

Edwards (1992) píše, že haflingovi se někdy přezdívá i „protěžový pony“, neboť všichni haflingové nesou výžeh ve tvaru národní rakouské květiny spolu s písmenem H uprostřed.

ITÁLIE

Itálie vedle Rakouska a USA je dnes nejvýznamnější chovatelskou zemí. Italský národní svaz byl založen v roce 1974, se sídlem ve Florencii. V tomto svazu je zastoupeno všech 65 italských provincií od Jižního Tyrolska až po Sicílii. Italský svaz má jednu centrální plemennou knihu, neexistují žádné regionální. To znamená, že svou vlastní plemennou knihu nemá ani Jižní Tyrolsko. Ještě před několika lety byl hafling v této plemenné knize vedený také jako Aveliňský kůň. Poté však bylo plemeno v této významné chovatelské oblasti přejmenováno na mezinárodně uznávané hafling. (Schewisgut, 2005)

Dále Schewisgut (2005) píše, že Itálie má dnes i přes některé potíže, se kterými se dokázala vypořádat, velmi kvalitní chov. Tomu odpovídá i počet – 5000 zapsaných klisen, přibližně 240 zapsaných hřebců a celkem okolo 9000 koní. Celkový počet koní na Apeninském poloostrově však v posledních letech zaznamenává stagnaci.

Požadované charakteristiky chovu

Popis

Typický středně silný kůň s ušlechtilým vzhledem, s harmonickými, masivními, korektními tvary, kde jsou všechny funkční části ve správné rovnováze. Poslušný charakter, ale dostatečně energický temperament s dobrou mechanikou pohybu a dobrými dispozicemi pro vztah mezi rychlostí chodů a vynaloženou silou.

Barva a označení

Rezavé barvy v různých odstínech, především zlatý ryzák; kštice, hříva a ocas jsou hedvábné, hladké a převážně se světlými žíněmi. Pokud možno bez odznaků na nohou.

Hlava

Spíše lehká, suchá a dobře nasazená, velmi výrazná, s lehčím dojmem a vyšším hřbetem nosu, nozdry velké a pohyblivé, širší a sušší podhrdlí; ne příliš dlouhé, pružné a dobře nasazené uši; živé výrazné oči s dobře značenými očnicovými oblouky.

Krk

Pyramidálně tvarovaný, ne příliš silný, s dostatečnou délkou, průměrný úhel (45°), lehce nasazená hlava a harmonicky přecházející v trup.

Kohoutek

Čistý, suchý, prodloužený v zádech.

Bedra

Široká, krátká, svalnatá, s dobrým přechodem k zádi.

Zád'

Dlouhá, široká, svalnatá, s mírným sklonem.

Ocas

Dobře nasazený, bohatý.

Prsa

Široká, s dobře vyvinutým svalstvem, hrudní kost sahá mezi lokty, při pohledu ze strany vyboulená, s dobře zaúhlenými žebry.

Plece

Dlouhé, šikmé, svalnaté a přiléhající k tělu.

Hrudník

Široký, vysoký, hluboký s klenutými, dlouhými a zešikmenými žebry.

Břicho

Dobře tvarované a pevné.

Stehna

Osvalená až po bérce.

Kopyta

Dobře formovaná a zdravá, odolná, zvláště pigmentovaná rohovina.

Končetiny

Volné části končetin poměrně krátké s výrazným svalstvem; velké a jasné klouby, předloktí silné a svalnaté, vyniká obvod holeně; pánevní končetiny jsou velmi dobře osvalené se silnými, suchými, čistými a dobře vypadajícími hlezny; krátké, suché, holeně s dobrými šlachami; silné a dobře postavené spěnky, pravidelné postoje.

Chody

Pravidelné, energické, elastické s vydatností, mírně vznešený krok, pohyb je pravidelný se silným tlakem zadních končetin.

Rozměry v minimálních 30 měsících věku

Tabulka č. 1

Hřebci	Min.	Max.
KVH	137 cm	Od 02/93 otevřená
Obvod hrudi	165 cm	---
Holeně	18 cm	22 cm

Tabulka č. 2

Klisny	Min.	Max.
KVH	137 cm	Od 02/93 otevřená
Obvod hrudi	155 cm	---
Holeně	17 cm	21 cm

Nežádoucí je příliš lymfatická konstituce, neharmonické tělo, velká a těžká hlava s dlouhými svěšenými uši, malé oči s těžkými očnicovými oblouky, příliš štíhlá tělesná stavba, ploché žebrování, nesprávné postoje, příliš rozsáhlé odznaky na nohou a příliš velké odznaky na hlavě, sokolí nebo rybí oko, bílé skvrny a čteně rozšířená prokvetlá srst, zřetelný výskyt černých žíní v hřívě a ocasu. (Südtiroler Haflinger Pferdezuchtverband, 2011)

2.2.2 Evropské chovy plemene hafling

Belgie

Velký a aktivní chov, který se v posledních deseti letech rozšířil po kvalitativní i kvantitativní stránce. Počet haflingů je přibližně 4000 (za posledních 10 let se tento počet zdvojnásobil). V Belgii má chov stoupající tendenci a předpokládá se, že v následujících letech bude mezinárodně velmi úspěšný. (Schweisgut, 2005)

Dánsko

Nacházejí se zde Chovatelský klub haflinga a chovatelská organizace Dánsko-tyrolský hafling. Celkový počet registrovaných koní je odhadován na 1500. (Schweisgut, 2005)

Francie

Zajímavé je, že zatím co v devadesátých letech bylo registrováno přes 1000 haflingů, dnes je Francie v chovu haflinga izolovanější a má málo kontaktů s mezinárodními chovateli. (Schweisgut, 2005)

Lucembursko

Lucembursko je velmi malá země co se týče velikosti i počtu haflingů, ale přesto si toto plemeno udělalo velké jméno, především díky evropským přehlídkám, které se zde již dlouhá léta konají. Celkový počet haflingů je 250. (Schweisgut, 2005)

Maďarsko

Podobný problém jako Slovenští sousedé řeší i v Maďarsku. Zde je plemeno haflinger nazýváno haflingi. Bylo by také žádoucí sjednotit pojmenování.

V plemenné knize je registrováno 7 plemenných hřebců a přes sto klisen. (Schweisgut, 2005)

Německo

Německo prošlo v posledních deseti letech nejtěžším vývojem na světě. Tato země patří k nejstarším chovatelům haflinga. Spolková republika řeší v posledních deseti letech v chovu haflinga velké problémy. Počet haflingů je zde přibližně 10 000, žádný z expertů však tento počet nemůže přesně určit, protože jsou za haflingy označováni koně až s 25 % podílem cizí krve. Problémem plemene tedy není jeho kvalita nebo oblíbenost, ale křížení. Například v roce 1995 bylo v Bavorsku kříženo 70 % hřebců. Velký problém vzniká také tím, že se při párování křížených koní mezi sebou neredukuje podíl cizí krve, naopak jim v rodokmenu přibývá více arabů. (Schweisgut, 2005)

Schweisgut (2005) dále uvádí, že Německo patří mezi největší světové chovatele haflinga, přesto není plnohodnotným členem světové chovatelské organizace haflinga. Tato organizace vyžaduje striktní dodržování kvóty 1,56 % podílu cizí krve, což němečtí chovatelé v žádném případě nesplňují.

V posledních letech udělalo výrazný pokrok například Bavorsko, protože Landesverband Bayerischer Pferdezüchter e.V. (2011) uvádí, že Bavorsko patří dnes k nejvýznamnějším evropským chovatelům haflinga. Registrováno je zde přes 1800 chovných klisen a 75 hřebců. Haflingy dělí do dvou kategorií - hafling a „Edelbluthaflinger“. Ti se od sebe liší pouze podílem arabské krve, přičemž hafling má méně než 1,56 % a „Edelbluthaflinger“ má od 1,57 % do maximálně 25 % vypočítaných z minimálně 6 předchozích generací.

Nizozemsko

Nizozemsko má přibližně 4500 žijících a registrovaných haflingů. Každé dva roky pořádá holandský svaz mezinárodní přehlídku, které se zúčastní cca 300 koní. Holandsko je nejen zakládajícím členem Světového klubu haflingů, ale vicepresidentem tohoto sdružení je A.J.H.N. Noterman. (Schweisgut, 2005)

Slovensko

V roce 2003 se na Slovensku rozhodli pro kompletně nový start pod dozorem ministerstva zemědělství. Zajímavostí je, že označují plemeno jako hafling, nikoli

jako světově uznávaný haflinger. Světová organizace se snaží, aby jednotlivé státy používaly jednotné označení haflinger, a proto tlačí i na slovenské chovatele. (Schweisgut, 2005)

V současnosti je na Slovensku 88 chovných klisen a 9 plemenných hřebců, kteří jsou zástupci čtyř krevních linií (A, M, N, ST). (Slovenská asociácia chovateľov haflingov, 2011)

Slovinsko

V posledních patnácti letech udělalo Slovinsko velký skok, jestliže tehdy měli 22 plemenných hřebců a 300 chovných klisen. Dnes mají 50 plemenných hřebců ze všech linií a celkem 550 koní. (Schweisgut, 2005)

Španělsko

Tato země patří mezi mladé chovatele, chov haflingů zde začal v roce 1990 v Katalánsku v Pyrenejích severně od Barcelony. Ve Španělsku bychom našli pouze několik plemenných hřebců a 200 klisen. (Schweisgut, 2005)

Švédsko

Tato země se v posledních letech v počtu haflingů velmi rychle rozvíjí. Počet těchto koní během krátké doby vzrostl devítinásobně na současných 900. (Schweisgut, 2005)

Švýcarsko

Haflingové zde mají dlouholetou chovatelskou tradici. Základy chovu byly položeny již v roce 1940. Chov haflingů byl dříve dotován státem a armádou. Stát podporoval státní hřebčín Avenches, později došlo k privatizaci a od té doby nejsou koně k dispozici státu. Počet haflingů v této zemi je 1100. (Schweisgut, 2005)

Velká Británie

Haflingy chová dokonce i anglická královna, princ Filip se s nimi pravidelně zúčastňuje klusáckých dostihů. (Anonym 1, 2009)

(Schweisgut, 2005) popisuje, jak v roce 1969 obdržela anglická královna Alžběta II. od rakouského presidenta darem dvě haflingské klisny a od této doby je chová v letním sídle v Balmoralu.

Ve Velké Británii v hřebčíně Chatsworthu v Derbyshiru haflingy připravují pro oblíbené soutěže malých koní pro děti a mládež. (Vogeltanz, Tetzeli, 1997)

Celkový počet haflingů je 1000, což řadí Anglii mezi velké chovatele tohoto plemene. (Schweisgut, 2005)

2.2.3 Další chovatelé plemene hafling

Austrálie

V Austrálii jsou dvě chovatelské organizace. V první „Australian Haflinger Horse Breeders Asociation“ je zapsáno 153 haflingů, z čehož je 54 klisen a pouze jeden plemenný hřebec. Ve druhé organizaci, která je starší a nese název „Haflinger Horse Society of Australia“ je registrováno celkem 146 koní, z toho 29 chovných klisen a pět hřebců. Hřebci jsou jen z linie A nebo N, přičemž první organizace má hřebce linie W. (Schweisgut, 2005)

Bhútán

Silní koně se osvědčili dokonce i v nadmořské výšce 4000 m a v himálajském Bhútánu proto probíhá program křížení haflingů s místními tibetskými poníky. (Anonym 1, 2009)

Dnes se vychází z toho, že v Bhútánu přibližně z celkového počtu dvaceti pěti tisíc lokálních koní koluje krev haflinga až v 25%. (Schweisgut, 2005)

Brasílie

První importovaní haflingové byli v roce 1974. Chov byl zpočátku pod vedením Rakouska, čímž se velmi rychle a úspěšně rozvinul. Haflingové jsou samostatně registrováni v brazilském svazu poníků a malých koní. Dnes je v Brazílii několik stovek chovných klisen a 19 plemenných hřebců. Trvalo přibližně jeden rok, než se haflingové aklimatizovali na odlišné podnebí. Tito koně se ukázali jako velmi rezistentní proti tropickým nemocem, které v těchto klimatických podmínkách ohrožují i zvířata. (Schweisgut, 2005)

Indie

Indie patří mezi země, kde počet haflingů není přesně znám. Lze vycházet z toho, že je zde velká populace těchto koní. V roce 1981 zakoupila indická armáda

450 haflingů z Tyrol. Tito koně byli nasazováni jako nosní koně ve výškách až 5000 m. n. m. Někteří z nich byli využíváni k chovu. (Schweisgut, 2005)

Kanada

Kanadští chovatelé mají možnost stát se členem jedné z amerických asociací, nebo členem kanadského svazu, jenž je řádným členem světové organizace. (Schweisgut, 2005)

První hafling byl v Kanadě registrován v roce 1977. V roce 1980 byla založena oficiální organizace - „Canadian Haflinger Association“. V následujícím roce měla asociace přes 250 členů a rozšířila se napříč území Kanady s více jak 1000 registrovaných koní. (Canadian Haflinger Association, 2011)

Namibie

Chov haflingů je zastoupen také na africkém kontinentu. Je však zřejmé, že v podstatě v menším rozsahu než na ostatních. Například v Namibii na několika farmách. Tamní lidé je používají při nahánění dobytka, jako volnočasového koně či jako nosné zvíře při lovu. Namibie byla dříve německou kolonií, a tudíž bylo do země importováno několik koní i z Německa. Po roce 1990, kdy se tato země stala nezávislou, bylo velmi těžké importovat koně. Dovoz koní do Namibie je velmi složitý vzhledem klimatickým podmínkám, které okolo rovníku panují. V současné době je problém s plemennou knihou, protože tamní svaz teplokrevníků jej ještě neuznal a vlastní organizaci haflingové zatím nemají. Jsou však budovány struktury a podmínky pro její brzký vznik. (Schweisgut, 2005)

Thajsko

Do Thajska importovalo koně království. V současné době jsou převážně využíváni jako nosní a jezdečtí koně ve vysokohorském prostředí. (Schweisgut, 2005)

USA

V Americe se první hafling objevil v roce 1958 v Chicagu ve státě Illinois. Američtí chovatelé brzy poznali, že pro úspěšný chov je nutné založit chovatelskou organizaci. S pomocí Otto Schweisguta převzal Robert Monsarrat vedení „Haflinger Association of America“. Toto sdružení se v roce 1975 stalo členem světové

organizace chovatelů haflingů. Brzy se haflingové rozšířili po celém kontinentu. V roce 2005 bylo v USA 25 tisíc haflingů z čehož bylo 98% zapsáno v „American Haflinger Registry“, tedy v nejsilnější organizaci na území Severní Ameriky. (Schweisgut, 2005)

2.3 Chov haflinga v ČR

2.3.1 Počátky chovu v ČR

Do českých zemí byli první haflingové údajně importováni již před druhou světovou válkou, kde se několik plemenných koní (mezi nimi hřebci Saturn a Wackerle, oba po otci Filli 401) objevilo na statku farmáře Drehera v Broumové. Ten si však svůj chov velmi hlídal, a proto se krev mimo statek nijak nerozšířila. Přesto zde bylo odchováno asi 30 hříbat. Chov však zanikl v roce 1945, kdy si koně odvezla Rudá armáda. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

Na počátku dvacátých let soustředil také na Slovensku na lesním majetku v Medzilaborcích (okr. Humenné) velkostatkář Škoda celkem 8 haflingských klisen, protože neměl k dispozici vhodnějšího hřebce, připouštěl je arabským polokrevníkem Shagya. (Veselý, 1925)

Haflingové také ovlivnili slavný chov huculů v Topolčiankách. Po válce sem bylo zařazeno sedm kříženek haflinga, které pocházely z chovu hraběte Pálfyho v Březnici u Příbrami. Mezi nimi byla také 583 Dagmar (nar. 1944 po Campi), tato rodina však z chovu vymizela. Hřelec Campi zůstal v chovu v Topolčiankách do roku 1937, kdy byl místo něj dovezen jiný hřelec s příměsí krve hucula, 85 Herrman, jehož vliv na chov však po nástupu válečných let možné dál sledovat. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

V r. 1949 byla ve Zlobinách (okr. Bánovce nad Bebravou) založena Výzkumná stanice pro chov horského koně s ředitelstvím v Horňanech. V základním stádu klisen byly i čtyři kříženky horského koně a malého chladnokrevníka, z nichž 862 Dagmar (ryzka neznámého původu, nar. 1944) je uváděna jako klisna v typu haflinga. Po zrušení stanice v r. 1961 byly vybrané klisny zařazeny do topolčianského stáda huculských koní, ve kterém je rodina 862 Dagmar zastoupena doposud. (Radvan, 1997)

Svého času byli využíváni i v hřebčíně na Muráni ke křížení s huculskými klisnami pro získání plemene na práci při těžbě dřeva. (Vogelrenz, Tetzeli, 1997)

Na Muráni se objevila haflingská krev, a to v podobě kříženek 51 Mega (nar. 1945, zřejmě po 62 Hroby II) a 118 Irma (nar. 1944, zřejmě po 380 Gurgul). Irma po sobě do roku 1977, kdy uhynula, zanechala 16 hříbat. Po obou klisnách byli do chovu zařazeni plemeníci. (Svaz chovatelů haflinga, 2011)

V hřebčíně státních lesů na Muráni bylo v chovu koní pro lesní hospodářství použito m.j. i haflingských hřebců. V r. 1958 byli z Rakouska importováni hřebci 635 Norton, typický hafling a 634 Mikado, který měl ve svém rodokmenu huculské předky. Mikado byl do dvou let pro podezření na vozhrivku utracen a nahrazen importem hřebce 638 Starost(a). Hřebci působili na Muráni do r. 1968, kdy byli (spolu s hřebcem 4039 Norton-13) přeřazeni do zemského chovu. Zanechali zde téměř 130 potomků a podíleli se tak ve velké míře na vzniku tzv. malého horského koně. (Radvan, 1997)

Kutilová (2006) uvádí, že pak následovala dlouhá přestávka, během níž upadal chov koní obecně. V roce 1989 byla do Československa dovezena březí klisna Lady (narozena roku 1982), která uhynula teprve nedávno.

Od počátku 90. let se do ČR dovezlo již mnoho koní, bohužel importy nebyly příliš kvalitní. Nákupní cena haflingů v Rakousku a dalších chovatelsky vyspělých zemích je velmi vysoká, a tak se k nám dostávali často koně nevalné kvality, například koně určené pro jatečné účely, vyřazení jedinci apod.

Kuchařová (2011) píše, že většina koní dovezených v 90. letech patřila v zahraničí k vyselektovaným a neperspektivním, čímž u nás vznikla nekvalitní chovatelská základna.

V září roku 1994 byl založen Český svaz chovatelů haflingů, který náleží pod Asociaci svazů chovatelů koní; od roku 1998 funguje také neoficiální zájmové chovatelské sdružení na Moravě. (Kutilová, 2006)

Dále Kutilová (2006) uvádí, že v roce 2000 vznikla Plemenná kniha haflinga a byl sepsán Šlechtitelský cíl, Standard plemene a Řád plemenné knihy.

2.3.2 Současný stav populace haflingů v ČR

Hafling se řadí do skupiny malých horských koní, je chován především pro svoji nenáročnost. Má široké možnosti využití jak pro agroturistiku a sportovní účely, tak i v zemědělství zvláště v horských oblastech. Chovná oblast plemene hafling v České republice zahrnuje území celého státu. Chovná populace zahrnuje k roku 2010 cca 540 koní. (Šlechtitelský program plemene hafling, 2010)

K chovné populaci náleží všichni jedinci (hřebci i klisny) zapsaní v plemenných knihách haflinga (případně pomocných plemenných knihách). (Řád plemenné knihy haflinga, 2011)

Vývoj počtu plemenných koní (Ročenka SCHH, 2009)

Tabulka č. 3

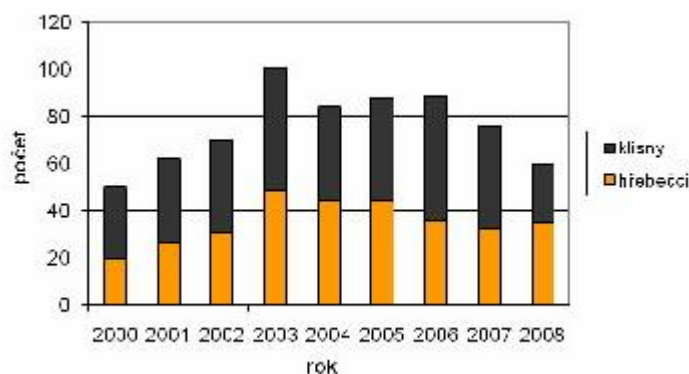
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
hřebci	11	11	16	19	23	27	27	29	36
klisny	193	229	264	300	341	377	419	449	489

Počty narozených a importovaných hříbat

Rovnoměrně s počtem plemenných koní celkem logicky narůstal v letech 2000-2006 také počet narozených hříbat. V průběhu posledních dvou let bohužel narozených hříbat ubylo. Důvodem může být částečně špatné zabřezávání klisen. Tato nevýrazná ztráta byla částečně kompenzována importem hříbat ze zahraničí (především z Rakouska). (Ročenka SCHH, 2009)

Vývoj počtu narozených hříbat (Kutilová, 2008)

Graf č. 1

U hříbat zcela zásadně převládá linie N (cca 68%), která je u nás nejpočetnější jak mezi klisnami, tak mezi plemeníky. (Kutilová, 2008)

Počet a procenta narozených hříbat v jednotlivých liniích v letech 2008 – 2011

(Moravský spolek chovatelů haflingů, 2011)

Tabulka č. 4

Linie	počet hříbat	%
A	111	29,9%
M	57	15,4%
N	161	43,4%
S	4	1,1%
ST	32	8,6%
W	6	1,6%
Celkem	371	100,0%

U importovaných hříbat naopak převládá linie A (8 importovaných hříbat v roce 2007 a 5 v roce 2008) a W (stejně počty hříbat), což je velmi pozitivní, protože tyto dvě linie jsou v současnosti v chovu v rámci Evropy nejžádanější, zejména díky vynikajícímu plemennému typu a mechanice pohybu, a v ČR koně právě těchto linií chybějí. (Kutilová, 2008)

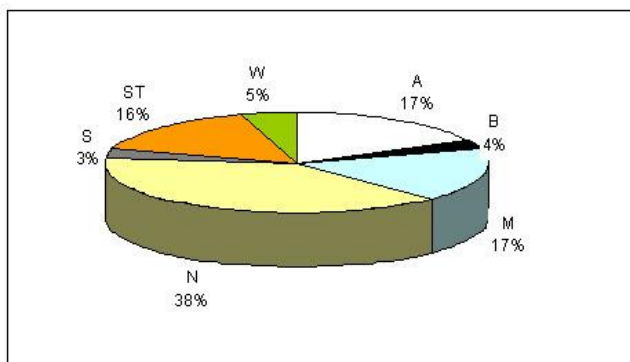
Importy nejen plemenných koní, ale také hříbat jsou pro český chov výbornou možností, jak pomoci rychleji vylepšit genetické složení populace a upevnit žádané vlastnosti. (Ročenka SCHH, 2009)

Podíl linií v chovné populaci

Z rozdělení klisen a hřebců podle linií vidíme velkou disproporci mezi jednotlivými liniemi. Žádoucí by bylo posílit podíl haflingů linií A a W. Přesto však musíme myslet zejména na to, že není naším cílem zajistit rovnoměrné podíly jednotlivých linií, ale především harmonizovat typ a exteriérové vlastnosti našich haflingů. Liniová plemenitba se v současné době v našem chovu nedodrhuje příliš striktně, protože chovatelé kombinují chovné páry spíše na základě individuálního výběru, s cílem korekce nežádoucích znaků v exteriéru. (Kutilová, 2008)

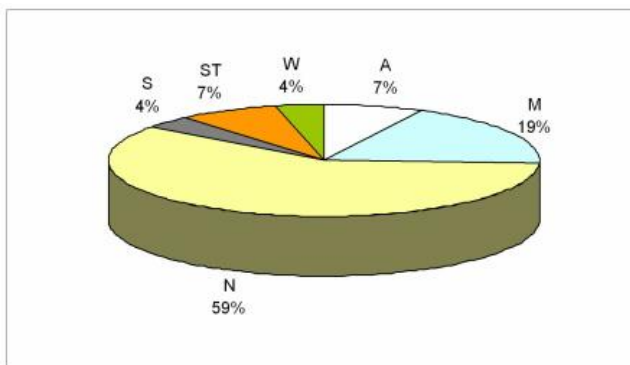
Rozdělení klisen podle linií (2008) (Kutilová, 2008)

Graf č. 2

Rozdělení hřebců licentovaných v roce 2008 podle linií (Kutilová, 2008)

Graf č. 3

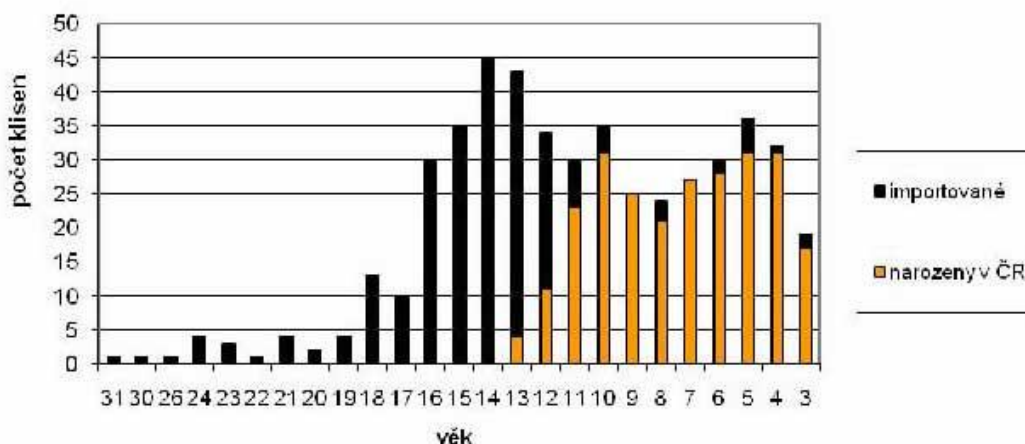

Věkové složení populace

Naše populace je vzhledem k dlouhověkosti haflingů zatím stále relativně mladá, navíc se ročně rodí poměrně dostatečný počet hříbat na to, aby bylo zachováno dostatečné množství mladých koní v populaci. Právě z **grafu č. 4** je zřetelné, že čím starší ročníky, tím větší podíl importovaných klisen. (Ročenka SCHH, 2009)

Věkové složení populace klisen (2008) (Kutilová, 2008)

Graf č. 4

Plemenitba

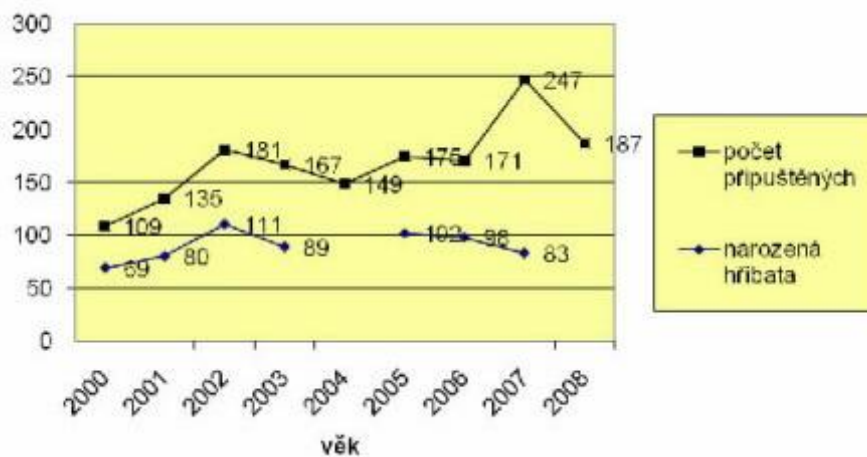
Cílem plemenářské práce je udržení a zlepšení chovaných populací plemen. Výběrová kritéria jsou zaměřena na užitkovost a exteriér. (Dušek a kol., 2007)

V grafu č. 5 je shrnuta statistika plemenitby v letech 2000-2008. Za daný rok je vždy uveden údaj o počtu připuštěných klisen v daném roce a údaj o počtu hříbat, které se z tohoto připouštěcího období narodila (např. počet hříbat narozených za rok 2007 jsou hříbata narozená z připouštění v sezóně 2007, tedy narozená v roce 2008!). Bohužel chybí údaje o počtu narozených hříbat z připouštění v roce 2004. (Ročenka SCHH, 2009)

Počty připuštění a narozených hříbat z těchto připuštění v letech 2000-2008

(Kutilová, 2008)

Graf č. 5

Počet narozených hříbat z připouštění je oproti počtu připuštěných klisen hrozivě nízký. Co bylo důvodem špatného zabřezávání, není zcela jasné. Průměrné zabřezávání klisen za připouštění v roce 2007 je zhruba 33%, což je alarmující. Průměrná březost by se měla pohybovat minimálně na hranici 60%, jako tomu bylo v předchozích letech. (Ročenka SCHH, 2009)

Počet připuštění v letech 2007-2010 (Moravský spolek chovatelů haflingů, 2011)

Tabulka č. 5

rok	počet připuštění	%
2007	247	25,4%
2008	253	26,0%
2009	265	27,3%
2010	207	21,3%
celkem	972	100,0%

Počet narozených hříbat v letech 2008-2010 (Moravský spolek chovatelů haflingů, 2011)

Tabulka č. 6

rok	počet hříbat	%
2008	88	23,7%
2009	127	34,2%
2010	156	42,0%
celkem	371	100,0%

2.3.3 Hodnocení exteriéru haflinga v České republice

Hodnocení tělesné stavby má v chovu koní mimořádný význam, protože patří mezi limitní výběrová kritéria při zařazování hodnocených jedinců do chovu. Poněvadž koně jsou chováni především pro svalovou práci, je vztah mezi tělesnou stavbou a účelem použití čili výkonností zřejmí. (Misař, Jiskrová, 2001)

Hodnocení se provádí zejména:

1. Hodnocení hříbat pod klisnou
2. Hodnocení při zkouškách výkonnosti
3. Hodnocení klisen při zápisu do PK
4. Hodnocení na výstavách a přehlídkách
5. Hodnocení hřebců při udělování výběru a při zápisu do PK

Hodnocení je prováděno u hříbat do stáří 3 let známkami v rozsahu 1-5 bodů, u starších koní (zejména při zápisech do PK, nebo výstavách a přehlídkách) známkami v rozsahu 1-10 bodů. (Zkušební řád haflingského koně, 2010)

1. Hodnocení hříbat pod klisnou

Hodnocení provádí hodnotitel při označování hříběte, na svodech a výstavách. Hodnocení zahrnuje vyjádření žádoucího typu, korektnost postoje a tělesný vývin. Posuzování hříběte se provede u klisny, na tvrdém podkladu. (Zkušební řád haflingského koně, 2010)

U hříbat je nutné do bodového hodnocení zahrnout celkový stupeň vývinu k danému věku hříběte se zohledněním tělesné harmoničnosti odpovídající příslušné vývojové fázi. Určitá přechodná disharmonie tělesné stavby je v určitých vývojových věkových úsecích normálním projevem dynamiky růstu a vývinu. U hříbat je žádoucí posuzovat výskyt vad, a to podle jejich závažnosti. (Dušek a kol., 2007)

2. Hodnocení při zkouškách výkonnosti

ZV jsou pro klisny dobrovolné, pro hřebce do 6ti let věku povinné.

Podmínky pro účast:

- klisna zapsaná v PK
- hřebec zapsaný v PK

Podmínky úspěšného absolvování:

- splnění všech jednotlivých částí
- možnost opakovat zkoušky maximálně dvakrát (včetně prvního pokusu)
- zkouška může být nahrazena:

a) sportovní výkonností (dle pravidel ČJF a FEI po doložení majitelem):

- absolvováním parkúru minimálně stupně Z s výsledkem maximálně 12 trestných bodů nebo
- absolvováním drezúry minimálně stupně Z s celkovým hodnocením větším než 50% nebo
- absolvováním kompletní soutěže ve spřežení
- absolvování reiningu minimálně na úrovni amatérů, nebo mládeže v soutěžích WRC stupně B, nebo ČJF s nenulovým hodnocením
- absolvování trailu minimálně stupně B s nenulovým hodnocením

b) chovatelskou kvalitou:

- účast na celostátní výstavě haflingů s výsledným umístěním do 3. místa a minimálním hodnocením 8,1 bodů nebo
- účast a umístění na mezinárodní výstavě – dle zvážení Radou PK nebo
- zařazením syna mezi plemenné hřebce v ČR nebo chovatelsky vyspělých zemích – dle zvážení Radou PK nebo
- zařazením alespoň dvou dcer do HPK v ČR nebo do PK v chovatelsky vyspělých státech – s hodnocením odpovídajícím HPK – dle zvážení Radou PK

c) absolvováním zkoušek výkonnosti v chovatelsky vyspělé zemi – dle zvážení Radou PK

Možnost výběru ze dvou možností:

- Možnost A – zkouška po sedlem
 - drezurní zkouška pod sedlem
 - jednoduchá skoková zkouška ve volnosti
 - zkouška charakteru

- Možnost B – zkouška v tahu
 - zkouška v zápřeži – vozatajská úloha
 - zkouška v lehkém tahu – kláda či saně
 - zkouška charakteru

Hodnocení:

Hodnotí se celými čísly 1-10 bodů. Bodování je slovně vyjádřeno následovně:

• nedostatečný	1 - 2 body
• podprůměrný	3 - 4 body
• průměrný	5 - 6 bodů
• nadprůměrný	7 - 8 bodů
• vynikající	9 - 10 bodů

Koeficienty:

• zkouška drezurní, zápřež	0,5
• skoková zkouška, lehký tah	0,3
• hodnocení charakteru	0,2

Každá disciplína se hodnotí pomocí bodové stupnice 1 – 10. Za každou část obdrží účastník po jedné známce od každého člena komise.

Výsledek zkoušky se vypočte z průměru bodového hodnocení všech členů komise v jednotlivých částech, vynásobením těchto průměrů koeficienty a součtem těchto podílů. Zkoušky úspěšně absolvuje kůň s celkovým hodnocením 6,1 bodů a výše, přičemž nesmí v jednotlivých disciplínách obdržet hodnocení pod 5 bodů (nižší nežli průměrnou). Klisny a hřebci mohou v případě zranění při zkoušce výkonnosti opakovat celou zkoušku nebo jen disciplíny, které neabsolvovali. Při dokončení zkoušek výkonnosti a nesplnění limitu v jedné disciplíně mohou klisny a hřebci 1x opakovat tuto disciplínu v termínu stanoveném RPK.

Výsledek ZV nesnižuje známku za exteriér, je-li však hodnocení vyšší je známka za exteriér nadřazeno a na základě vyššího hodnocení je možno klisnu přeřadit do vyššího oddílu PK. (citováno ze Zkušebního řádu haflingského koně, 2010)

3. Hodnocení klisen při zápisu do PK

U klisen se hodnotí dále uvedené znaky, tak aby se vyloučením exteriérových nedostatků a dědičných genetických vad zlepšoval exteriér a výkonnost chovaných koní. (Šlechtitelský program plemene hafling, 2010)

Hodnocení při zápisu klisen do PK provádí 3 hodnotitelé dle Řádu plemenné knihy a Šlechtitelského programu.

Hodnotí se:

- 1) Plemenný typ
- 2) Exteriér
- 3) Končetiny
- 4) Mechanika pohybu

Posuzování znaků 1 až 3 se provádí na tvrdém podkladu. Posuzování dle znaku 4 se provádí při předvedení na ruce. Jednotlivé známky jsou součástí dokumentu o zápisu klisny do PK. (Zkušební řád haflingského koně, 2010)

4. Hodnocení na výstavách a přehlídkách

Hodnocení na přehlídkách a výstavách, jejichž význam přesahuje rámec oblasti, provádí minimálně tříčlenná komise určena RPK.

Při svodech a výstavách nepřesahujících rámec oblasti určuje komisi pořadatel. Při celostátních akcích přesahujících rámec chovatelské oblasti určuje členy hodnotitelské komise RPK. (Zkušební řád haflingského koně, 2010)

5. Hodnocení hřebců při udělování výběru a při zápisu do PK

U hřebců se hodnotí dále uvedené znaky, tak aby se vyloučením exteriérových nedostatků a dědičných genetických vad zlepšoval exteriér a výkonnost chovaných koní. (Šlechtitelský program plemene hafling, 2010)

Hodnocení při zápisu hřebce do PK provádí min. 3 hodnotitelé dle Řádu plemenné knihy a Šlechtitelského programu.

Hodnotí se:

- 1) Plemenný typ
- 2) Exteriér
- 3) Končetiny
- 4) Mechanika pohybu

Posuzování znaků 1 až 3 se provádí na tvrdém podkladu. Posuzování dle znaku 4 se provádí při předvedení na ruce v kroku a klusu a ve volnosti v ohraničeném prostoru. Jednotlivé známky jsou součástí dokumentu o zápisu hřebce do PK. (Zkušební řád haflingského koně, 2010)

2.3.4 Požadavky na zevnějšek v ČR

Hodnocení a popis exteriéru se provádí před zápisem do PK. Hodnocení koní se provádí na tzv. svodech a chovatelských výstavách.

Hodnocení se provádí dle následujícího schématu:

Exteriérové hodnocení:

Typický středně velký kůň, ušlechtilý, harmonický s korektním fundamentem, s výborným charakterem, ale dostatečným temperamentem a s dobrou mechanikou pohybu.

Barva

Ryzáci všech odstínů, upřednostňován je zlatý ryzák.

Žíně

Žíně hřívy a ohonu výrazně světlé, podstatný podíl tmavých žíní je nežádoucí.

Odznaky

Bílé a tmavé skvrny na těle jsou nežádoucí. Vyskytne-li se na jedné končetině bílý odznak sahající maximálně do poloviny holeně není negativně posouzen. Odznak na jedné končetině nad polovinu holeně nebo dva bílé odznaky na nohou vedou k odečtení 1 bodu ze stupnice hodnocení. Tři bílé nohy pak znamenají odečtení 2 bodů. Vyskytnou-li se čtyři bílé končetiny, nebo bílá noha nad úroveň hlezenního či karpálního kloubu jsou tyto odznaky vylučující.

Hlava

Výrazná, ušlechtilá, suchá a dobře nasazená u klisen a hřebců s typickým pohlavním výrazem, středně dlouhé, dobře nasazené uši. Nežádoucí je malá hlava, která je spojena s krátkým silným krkem.

Krk

Pyramidální, dostatečně dlouhý, středně nasazený, klenutý a harmonicky přecházející v trup. Nízko nasazený, obrácený krk je nežádoucí.

Kohoutek

Výrazný suchý, dostatečně dlouhý.

Hřbet

Dostatečně dlouhý, pevný.

Bedra

Široká, pevná, dobře vázaná.

Zád'

Dlouhá, často mírně štěpená, dostatečně osvalená, mírně skloněná.

Prsa

Dostatečně široká, výrazně osvalená.

Plece

Dlouhé, šikmé a dobře osvalené a dobře vázané na hrudník.

Hrudník

Široký, dostatečně hluboký, s dlouhými, dobře zaúhlenými žebry.

Břicho

Dobře formované, přecházející plynule ve slabinu.

Končetiny

Relativně krátké, dobře osvalené s výraznými, suchými klouby, se správným nasazením, s pravidelným postavením.

Kopyto

Pravidelné, pevné, dobře úhlované, přední 45°, zadní 50-55°.

Chody

Korektní, prostorné, elastické a energické, pravidelné, v kroku čtyřtaktí, klusu dvoutaktí a cvalu třítaktí.

Charakter

Vyrovnaně reagující na vnější podněty, ochotně spolupracující.

Ohon

Středně nasazený.

Nežádoucí znaky: - lymfatická konstituce, těžká hlava, malé nevýrazné a rybí oko, výrazná disharmonie v tělesné stavbě, nepravidelný skus.

Vylučující znaky: - genetické vady (citováno ze Šlechtitelského programu plemene hafling, 2010)

2.3.5 Chovný cíl plemene hafling v ČR

Chovným cílem je výkonný malý kůň univerzálního použití, s harmonickou, silnou, korektní stavbou těla se všemi částmi ve správné rovnováze, s klidným temperamentem a s dobrým charakterem, snadno krmitelný a pevného zdraví.

Právě pro tyto svoje vlastnosti je vynikajícím typem malého koně univerzálního použití, vhodným pro všechny druhy rekreačního ježdění i vozatajství, rehabilitačního ježdění, prací v zemědělství a lesnictví i jako kůň služební. (Chovný cíl plemene hafling, 2010)

Chovný cíl je zabezpečován metodou čistokrevné plemenitby. To znamená, že jsou mezi sebou připouštěni hřebci z plemenné knihy hřebců a klisny z hlavní plemenné knihy a plemenné knihy. V přechodném období do 31.12.2016 i pomocné plemenné knihy. (Šlechtitelský program plemene hafling, 2010)

Požadavky na tělesné rozměry

Tabulka č. 7

	Klisny	Hřebci
KVH	138-150 cm	142-150 cm
Obvod holeně	min. 17,5 cm	min. 18,5 cm

Výška může být překročena, pokud jsou současně splněny ostatní požadavky na exteriér dle chovného cíle. V tomto případě však rozhoduje o zařazení do PK RPK. (Chovný cíl plemene hafling, 2010)

Plemenné knihy (dále jen PK)

Do šlechtitelského programu haflinga jsou zahrnuti všichni plemenní koně, kteří jsou zapsáni do následující plemenné knihy: (Šlechtitelský program plemene hafling, 2010)

- *Plemenná kniha hřebců*
- *Hlavní plemenná kniha klisen*
- *Plemenná kniha klisen*
- *Pomocná plemenná kniha klisen*

Plemenná kniha hřebců

Při zápisu hřebců do PK je požadován oboustranně prokazatelný původ do šesté generace předků.

Do PK jsou zařazováni pouze hřebci s maximálním podílem 1,56% arabské krve.

Plemenní hřebci mohou být na žádost majitele maximálně jednou za život přehodnoceni.

Hlavní plemenná kniha klisen (HPK)

Při zápisu klisen do HPK je požadován oboustranně prokazatelný čistokrevný původ do 5. generace předků bez příměsi cizí krve, s výjimkou maximálně 1,56% arabské krve. V rámci přechodného ustanovení budou do HPK klisen zapisovány i klisny s vyšším podílem než 1,56% arabské krve. Toto přechodné období končí 31. 12. 2018.

Ohodnocení typu a exteriéru musí dosáhnout nejméně 7,1 bodů. Minimální KVH pro zápis do HPK je 140 cm.

Plemenná kniha klisen (PK)

Při zápisu klisen do PK je požadován oboustranný prokazatelný čistokrevný původ do 4. generace předků bez příměsi cizí krve, s výjimkou maximálně 1,56% arabské krve. V rámci přechodného ustanovení budou do PK klisen zapisovány i klisny s vyšším podílem než 1,56% arabské krve. Toto přechodné období končí 31. 12. 2018.

Ohodnocení typu a exteriéru musí dosáhnout nejméně 6,1 bodů. Minimální KVH pro zápis do PK je 138 cm.

Pomocná plemenná kniha klisen (PPK)

Při zápisu klisen do PPK je požadován oboustranný prokazatelný původ do 3. generace předků, kteří musejí náležet k plemeni hafling.

Ohodnocení typu a exteriéru musí dosáhnout nejméně 5,1 bodů. Minimální KVH pro zápis do PPK je 136 cm. (citováno z Řádu plemenné knihy haflinga, 2011)

Počty zařazených klisen podle oddílů PK haflinga (Moravský spolek chovatelů haflingů, 2011)

Tabulka č. 8

	2008	2009	2010
HPK	18	18	6
PK	18	13	15
PPK	1	3	7
Celkem	37	34	28

3. CÍL PRÁCE

V posledních letech došlo v chovu koní v České republice k významnému rozšíření koní plemene hafling a zároveň se mění jejich původní hospodářské využití a uplatnění těchto koní se objevuje i v jiných oblastech. Koně plemene hafling si získali velkou oblibu u chovatelů, a proto se jejich počet u nás rovnoměrně zvyšuje. Podle vzoru chovatelských svazů z Rakouska a Itálie se k nám dostaly požadované charakteristiky chovu tohoto plemene, podle nichž vznikly určité požadavky na plemeno u nás. Pro zařazení do plemenných knih jsou dány parametry, které koně musí bezpodmínečně splňovat.

Cílem této práce bylo zmapovat aktuální stav plemenných koní chovaných v České republice. Zjistit, zda se změnila požadavky na plemeno oproti dřívějším nárokům, kdy byli tito koně využíváni především pro hospodářské účely. Dále posoudit, zda se změnila s odlišným využitím i tělesná stavba haflinga.

Cíle práce:

- zpracovat přehled a základní chovatelské údaje o současné populaci koní plemene hafling ve světě a v České republice.
- zaměřit se na vývoj chovu haflinga v posledních letech a zastoupení nejvýznamnějších světových linií v chovu v ČR
- vytvořit analýzu chovatelských údajů o hřebcích zařazených v ČR v současnosti do plemenitby
- porovnat chovatelské charakteristiky plemenných hřebců a klisen zapsaných v Hlavní plemenné knize

4. MATERIÁL A METODIKA

4.1 Charakteristika sledovaného souboru

Během posledních dvaceti let došlo v chovu koní v České republice k výraznému početnímu nárůstu, také plemeno hafling není výjimkou. Současná chovná populace těchto koní neustále roste. Na oficiálních stránkách Asociace svazu chovatelů koní (ASCHK) je uveden seznam 37 plemenných hřebců. Tento počet však po dobu sledování nebyl stálý, neboť u některých docházelo k předčasnému vyřazení nebo naopak jiní byli později zařazeni. Pro sledování bylo tedy náhodně vybráno 30 plemenů. Do Hlavní plemenné knihy je zařazeno celkem 332 klisen, pro aktuální přehled byly vybrány klisny zapsané v letech 2008 - 2010, v tomto zvoleném období bylo zařazeno 42 klisen. Pro porovnání s 30 plemennými hřebci byl vybrán stejný počet klisen, protože u zbylých nebyly k dispozici dostatečné údaje. Do sledování nebyly zahrnuty klisny, přeřazené z PK do HPK na základě hodnocení při zkouškách výkonnosti.

Veškeré informace byly zpracovány pro koně plemene hafling nacházející se na území České republiky.

Podkladovým materiálem pro zpracování bakalářské práce byly údaje získané z oficiálních dokumentů Svazu chovatelů haflinga, Moravského spolku chovatelů haflingů a Asociace svazu chovatelů koní. Tyto údaje vznikly při zápisu koní do plemenných knih, do kterých probíhá zařazování koní dle požadavků Řádu plemenné knihy haflinga.

4.2 Sledované ukazatele

Sledované ukazatele u jednotlivých koní:

- Pohlaví
- Jméno
- Věk
- Rok zápisu
- Základní tělesné rozměry
 - Kohoutková výška hůlková (KVH)
 - Kohoutková výška pásková (KVP)

- Obvod hrudi (OH)
- Obvod holeně (Ohol)
- Výsledky hodnocení zevnějšku
- Výsledky hodnocení zkoušek výkonnosti
- Zastoupení jednotlivých linií
- Podíl orientálních genů (tedy podíl genů polokrevného araba)

4.3 Metodika zpracování dat

Na základě zjištěných hodnot byly spočítány tyto matematicko-statistické ukazatele:

- n – četnost souboru
- \bar{x} – výběrový průměr
- s_x – směrodatná odchylka
- $V \%$ - variační koeficient
- Min – minimum
- Max - maximum

Pro porovnání skupin byl použit t-test. Výsledky analýz byly zaokrouhleny na dvě desetinná místa a ověřeny na hladině významnosti rozdělené podle:

- $P \leq 0,001$ jako statisticky vysoce významné
- $P \leq 0,01$ jako statisticky významné
- $P \leq 0,05$ jako statisticky pravděpodobně významné
- $P \geq 0,05$ jako nevýznamné

Ze shromážděných podkladů byla zpracována četnost jednotlivých ukazatelů využívaných pro zařazení hřebců do plemnitby a klisen do Hlavní plemenné knihy. Všechny výsledky byly provedeny v programu STATISTICA 10 a zpracovány v tabulkové a grafické formě.

5. VÝSLEDKY A DISKUZE

5.1 Základní tělesné rozměry koní plemene hafling

Porovnání kohoutkové výšky hůlkové u hřebců a klisen (KVH)

Pro porovnání kohoutkové výšky hůlkové u plemenných hřebců a klisen zapsaných do Hlavní plemenné knihy (**tabulka č. 9**) byly zaznamenány výsledky u 30 hřebců a 30 klisen. Průměrné bodové hodnoty u KVH byly zjištěny u hřebců 144,5 cm a u klisen 143,4 cm.

Rozsah minimálních a maximálních hodnot u hřebců a klisen se pohybuje mezi 140 až 150 cm. Přičemž u hřebců byla minimální hodnota vyšší tedy 142 cm. Podle Kutilové (2006) je požadována KVH u klisen v rozmezí 138 - 150 cm, u hřebců 142 - 150 cm. V Řádu plemenné knihy haflinga (2011) je uvedeno, že minimální KVH pro zápis do Hlavní plemenné knihy klisen je 140 cm.

U KVH byly zjištěny nízké hodnoty variačního koeficientu 1,86 % u hřebců a u klisen 1,99 %.

Při porovnání kohoutkové výšky hůlkové u hřebců a klisen pomocí t-testu, nebyl zjištěn statisticky prokazatelný rozdíl ($P \geq 0,05$).

Podle Duška a kol. (2007) se kohoutková výška hůlková měří hůlkovou mírou v nejvyšším místě kohoutku. Maršálek (2008) uvádí, že se tento rozměr měří hůlkovou mírou od nejvyššího bodu kohoutku kolmo k zemi.

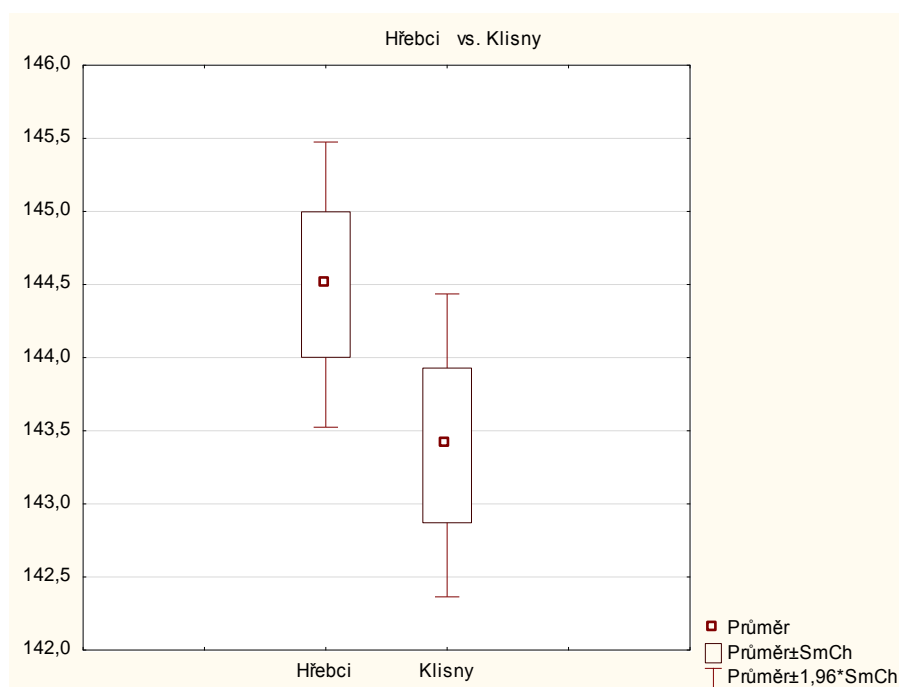
Tabulka č. 9: Statistické ukazatele pro porovnání KVH u hřebců a klisen

Ukazatel	n	\bar{x}	s_x	V %	Min	Max	F test
Hřebci	30	144,5	2,68	1,86	142	150	0,75
Klisy	30	143,4	2,85	1,99	140	150	

Kohoutková výška (měřená hůlkou) byla na počátku systematického chovu v roce 1920 průměrně 150 cm. Po druhé světové válce, kdy se s chovem začínalo v podstatě znovu, byla KVH průměrně 138 cm. V roce 1985 byly průměrné KVH klisen 141 cm. Populace tedy opět postupně roste (rekordní výška zjištěná u haflinga byla 175 cm!) a zároveň šlechtění směřuje k jemnější kostře. (Kutilová, 2006)

Dále Kutilová (2006) uvádí, že podle cíle, který si Světová federace klade do budoucna, by se měla kohoutková výška v průměru optimálně dostat na 150 cm u hřebců a 148 cm u klisen.

Graf č. 6: Statistické porovnání KVH u hřebců a klisen

Nejvyšší počet klisen (10) se nacházel v rozsahu 140 až 141 cm z 30 celkově zapsaných klisen (**tabulka č. 10**). U hřebců byl nejvyšší počet (14) mezi hodnotami 142 až 143 cm.

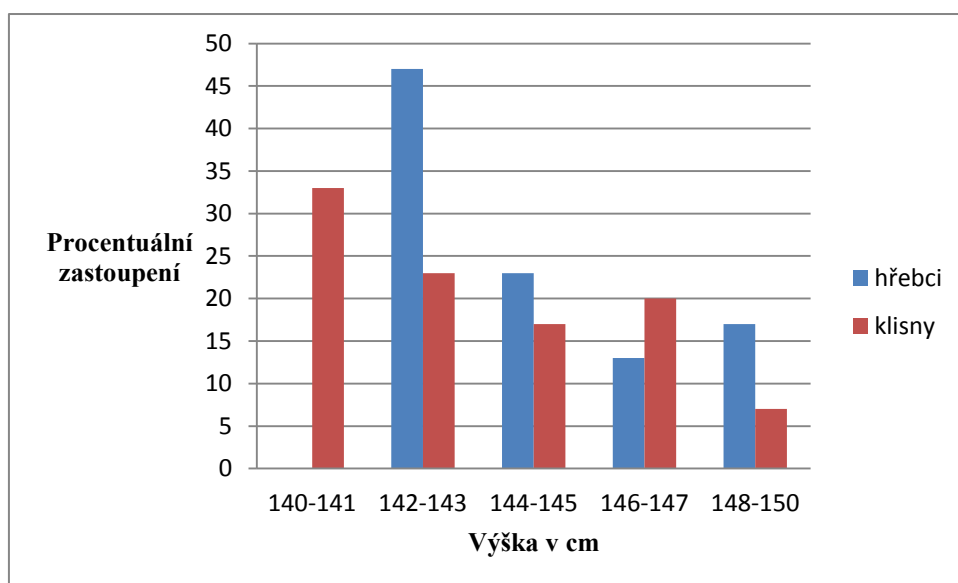
Tabulka č. 10: Počty hřebců a klisen v jednotlivých hodnotách KVH

Hodnoty v cm	140 - 141		142 - 143		144 - 145		146 - 147		148 - 150		Celkem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Hřebci	0	0	14	47	7	23	4	13	5	17	30	100
Klisny	10	33	7	23	5	17	6	20	2	7	30	100

Z **grafu č. 7** je patrné, že nejvyšší hodnota procentuálního zastoupení (hřebci 47 %) je v rozsahu 142 až 143 cm. U klisen se nachází nejvyšší hodnota mezi 140 až 141 cm (33 %), kde hřebci nejsou vůbec zastoupeni. Ve výškovém rozpětí od 142 do

143 cm je patrné snížení u klisen na 23 %. V rozmezí 144 až 145 cm procentuální zastoupení hřebců i klisen klesá (hřebci 23 %, klisny 17 %). Zastoupení mezi 146 až 147 cm u hřebců stále klesá na 13 %, u klisen se zastoupení mírně zvyšuje na 20 %. Zajímavý je vyšší nárůst počtu hřebců 17 % proti klisnám 7 %, který se projevuje v rozpětí hodnot 148 až 150 cm. Tyto skutečnosti potvrzují, že hřebci dorůstají do větší výšky než klisny.

Graf č. 7: Porovnání kohoutkové výšky hůlkové u klisen a hřebců (KVH)

Porovnání kohoutkové výšky páskové u hřebců a klisen (KVP)

Celkově byly sledovány kohoutkové výšky páskové u 27 plemenných hřebců a 30 klisen zapsaných do Hlavní plemenné knihy uvedené v **tabulce č. 11**. Průměrné hodnoty u KVP se pohybovaly v rozpětí 153,83 až 154,85 cm. Vyšší průměrnou hodnotu (154,85 cm) získali hřebci.

Minimální a maximální hodnoty se pohybovaly v rozsahu od 150 do 167 cm. U hřebců dosahovala KVP maximálně do 161 cm.

U klisen byla zjištěna vyšší hodnota variačního koeficientu 2,56 % než u hřebců 1,92 %. Tato skutečnost může být ovlivněna tělesným typem haflinga, zda se nachází více v jezdeckém nebo tažném typu.

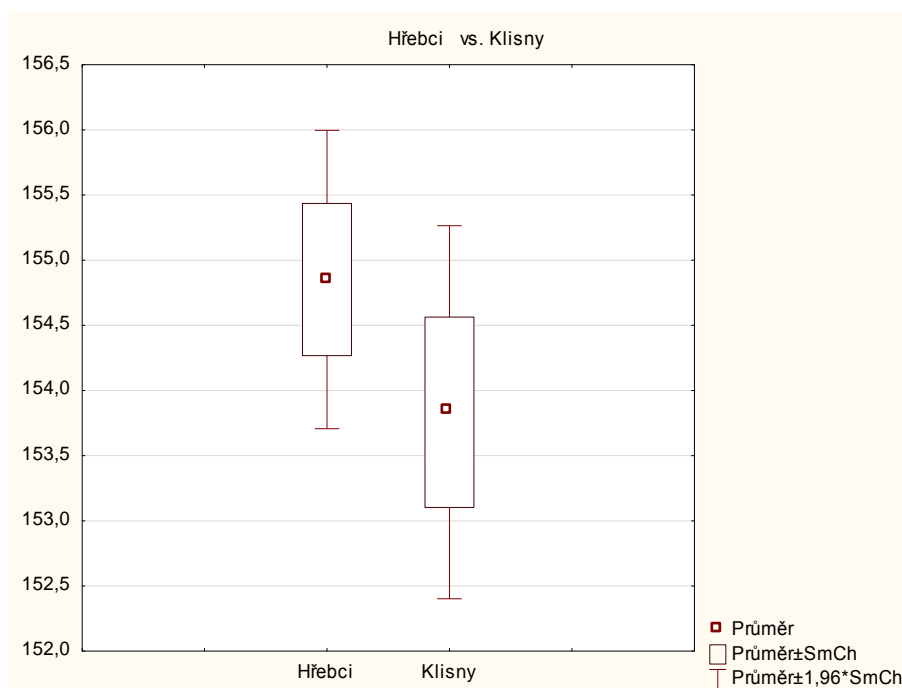
Při porovnání kohoutkové výšky páskové mezi vybranými hřebci a klisnami pomocí t-testu bylo zjištěno ($P \geq 0,05$), nebyly tedy prokázány statisticky průkazné rozdíly.

Hajič a Košvanec (1998) uvádí, že se výška v kohoutku měří páskovou mírou od základny k nejvyššímu místu kohoutku. Podle Maršálka (2008) kohoutkovou výšku měřenou páskovou mírou je třeba považovat za orientační (zohledňuje i mohutnost koně). Podle Štrupla (1983) se hůlkový a páskový rozměr liší od 10 do 15 cm ve prospěch páskové míry a je do určité míry závislý na kondičním stavu zvířete.

Tabulka č. 11: Statistické ukazatele pro porovnání KVP u hřebců a klisen

Ukazatel	n	\bar{x}	sx	V %	Min	Max	F test
Hřebci	27	154,85	2,98	1,92	150	161	0,16
Klisny	30	153,83	3,93	2,56	150	167	

Graf č. 8: Statistické porovnání KVP u hřebců a klisen

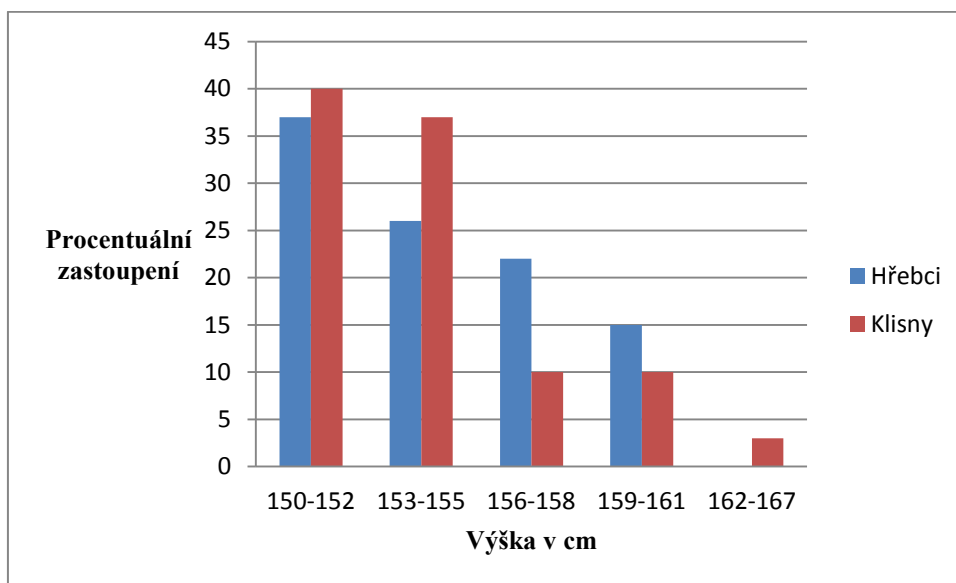
Hodnoty uvedené v **tabulce č. 12** se pohybují v rozsahu 150 až 167 cm, kdy nejčtenější bylo zastoupení 150 - 152 cm u 12 klisen z celkového počtu 30 a 10 hřebců z celkem 27.

Tabulka č. 12: Počty hřebců a klisen v jednotlivých hodnotách KVP

Hodnoty v cm	150 - 152		153 - 155		156 - 158		159 - 161		162 - 167		Celkem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Hřebci	10	37	7	26	6	22	4	15	0	0	27	100
Klisy	12	40	11	37	3	10	3	10	1	3	30	100

Nejvyšší procentuální zastoupení u KVP se nachází u klisen i hřebců v rozmezí 150 až 152 cm jak je patrné z **grafu č. 9**. Zde se umístilo 40 % klisen a 37 % hřebců. Zastoupení v jednotlivých hodnotách se snižuje. V rozmezí 162 až 167 cm byly zaznamenány pouze výsledky u klisen 3 %, protože z hřebců se v tomto rozmezí žádný nevyskytoval. Z porovnání je vidět, že se jedná spíše o koně s lehčí tělesnou stavbou a v dobré kondici.

Graf č. 9: Porovnání kohoutkové výšky páskové u hřebců a klisen (KVP)

Porovnání obvodu hrudi u hřebců a klisen (OH)

Pro vyhodnocení výsledků obvodu hrudi u plemenných hřebců a klisen zapsaných do Hlavní plemenné knihy (**tabulka č. 13**) byly zaznamenány výsledky u 30 hřebců a 30 klisen. Průměrné hodnoty OH se pohybovaly u hřebců 180,2 cm a u klisen 181,8 cm.

Minimální hodnoty zaznamenané u hřebců 170 cm a u klisen 171 cm. Maximální hodnoty dosahovaly u obou pohlaví 200 cm.

U OH byly zjištěny vyšší hodnoty variačního koeficientu. Variabilita jednotlivých měř byla u klisen 3,89 % a u hřebců 4,32 %.

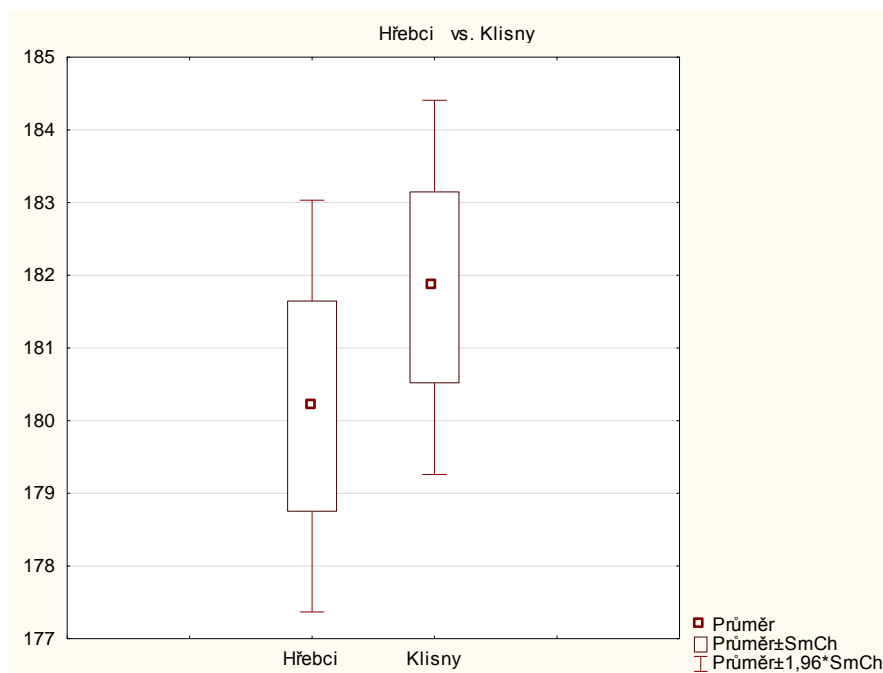
Při porovnání obvodu hrudi u hřebců a klisen pomocí t-testu bylo zjištěno ($P \geq 0,05$), tudíž nebyly prokázány statisticky významné rozdíly.

Podle Hajiče a Košvance (1998) se obvod hrudníku měří páskovou mírou v kolmé rovině těsně za lopatkou. Štrupl (1983) uvádí, že obvod hrudníku je ovlivněn i kondicí koně. Mezi kondicí chovnou a pracovní může být rozdíl u téhož zvířete až 10 cm. Podle Maršálka (2008) mají klisny hrudník všeobecně hlubší než hřebci, kteří jsou zase širší v prsou.

Tabulka č. 13: Statistické ukazatele pro porovnání OH u hřebců a klisen

Ukazatel	n	\bar{x}	s _x	V %	Min	Max	F test
Hřebci	30	180,2	7,78	4,32	170	200	0,61
Klisny	30	181,8	7,07	3,89	171	200	

Graf č. 10: Statistické porovnání OH u hřebců a klisen

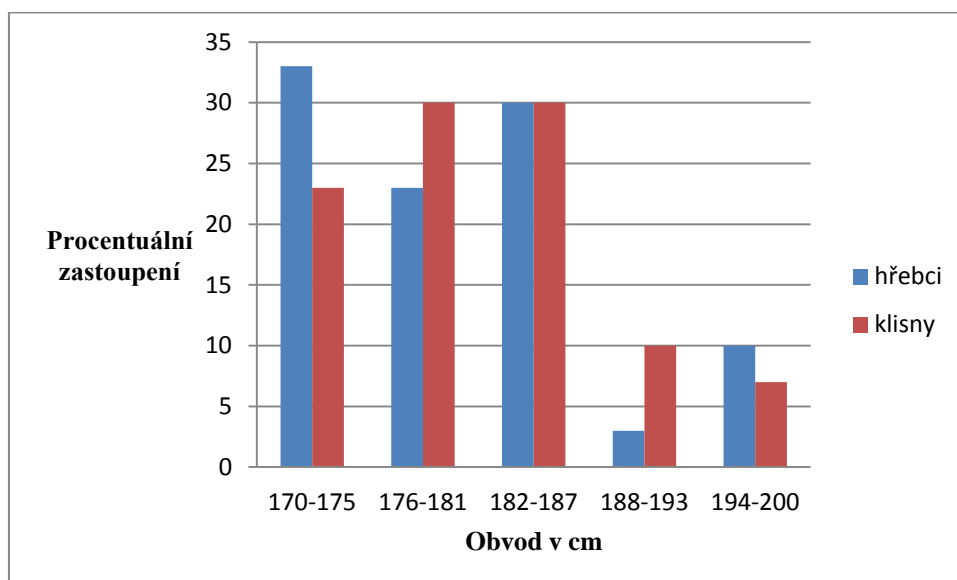
Při porovnání OH (**tabulka č. 14**) byli nejpočetněji zastoupeni hřebci (10) v rozmezí 170 až 175 cm a klisny (9) v rozmezí 176 až 187 cm.

Tabulka č. 14: Počty hřebců a klisen v jednotlivých hodnotách OH

Hodnoty v cm	170 - 175		176 - 181		182 - 187		188 - 193		194 - 200		Celkem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Hřebci	10	33	7	23	9	30	1	3	3	10	30	100
Klisny	7	23	9	30	9	30	3	10	2	7	30	100

Graf č. 11 znázorňuje, že nejvyšší procentuální zastoupení při porovnání OH v rozsahu 170 - 175 cm obsadilo 33 % hřebců, největší zastoupení klisen (30 %) je v rozmezí 176 až 181 cm, ale také 182 až 187 cm. Zajímavé je, že v rozmezí 182 až 187 cm dopadlo vyhodnocení stejně u hřebců 30 % a u klisen také 30 %. Při porovnání se tedy potvrdilo, že u klisen dosahoval obvod hrudníku větších rozměrů než u hřebců.

Graf č. 11: Porovnání obvodu hrudi u hřebců a klisen (OH)

Porovnání obvodu holeně u hřebců a klisen (Ohol)

Posledním základním tělesným rozměrem pro porovnání je obvod holeně (Ohol). Celkově byly sledovány rozměry u 30 plemenných hřebců a 30 klisen zapsaných do Hlavní plemenné knihy (**tabulka č. 15**). Průměrné bodové hodnoty se

u obvodu holeně pohybovaly v rozmezí 19,09 až 20,06 cm. Vyšší průměrnou hodnotu získali hřebci (20,06 cm).

Rozsah minimálních a maximálních hodnot u hřebců se pohybuje mezi 19 až 22 cm, dále u klisen v rozmezí 17,8 až 20,5 cm. V Řádu plemenné knihy haflinga (2011) je uvedeno, že minimální hodnotou Ohol pro zápis do Hlavní plemenné knihy klisen je 17,5 cm. Hřebci jsou zařazováni do plemenitby s minimálním rozměrem obvodu holeně 18,5 cm. Tyto skutečnosti splňují všichni hřebci i klisny.

U klisen byla zjištěna vyšší hodnota variačního koeficientu 3,56 % a u hřebců 2,99 %.

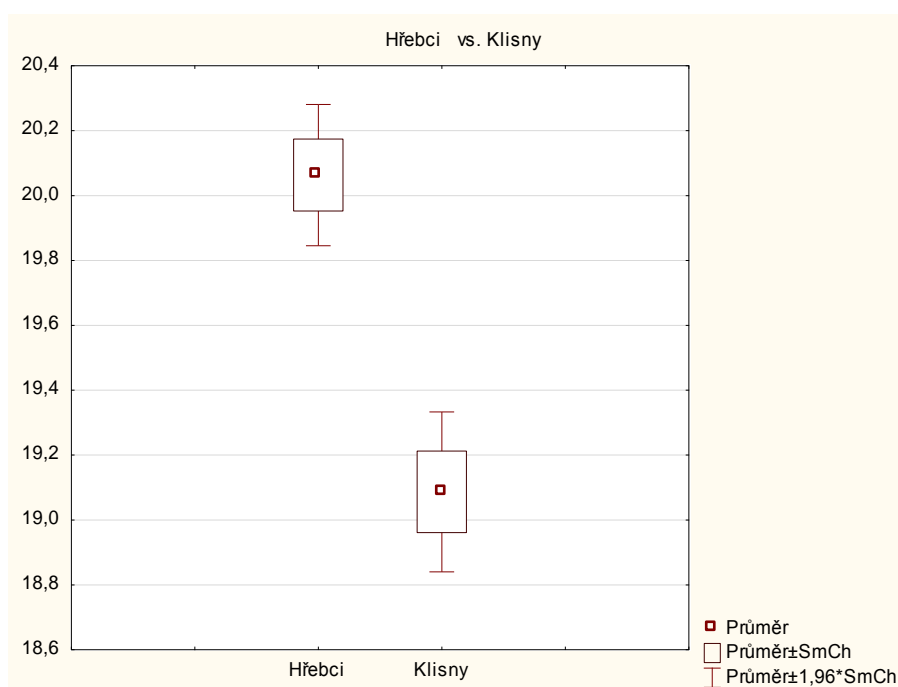
Při porovnání obvodu holeně u vybraných hřebců a klisen pomocí t-testu nebyly prokázány statisticky průkazné rozdíly ($P \geq 0,05$).

Hajič a Košvanec (1998) uvádí, že se obvod holeně měří páskovou mírou v nejužším místě levé přední holeně. Podle Duška a kol. (2007) ukazuje přední holeň sílu kostry, kdy měříme obvod v horní třetině délky.

Tabulka č. 15: Statistické ukazatele pro porovnání Ohol u hřebců a klisen

Ukazatel	n	\bar{x}	sx	V %	Min	Max	F test
Hřebci	30	20,06	0,60	2,99	19	22	0,51
Klisny	30	19,09	0,68	3,56	17,8	20,5	

Graf č. 12: Statistické porovnání Ohol u hřebců a klisen

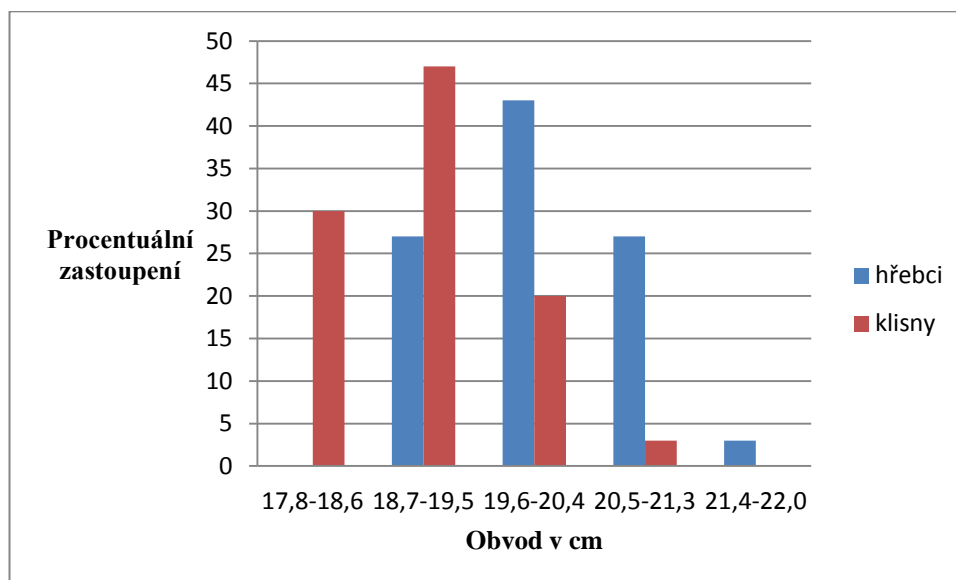
Tabulka č. 16 zachycuje rozměry obvodu holeně v rozsahu 17,8 až 22,0 cm. Nejvyšší zastoupení u klisyn (14) z celkového počtu 30 bylo zjištěno v rozmezí 18,7 - 19,5 cm. Hřebci byli nejvíce zastoupeni (13) mezi hodnotami 19,6 až 20,4 cm.

Tabulka č. 16: Počty hřebců a klisyn v jednotlivých hodnotách Ohol

Hodnoty v cm	17,8 - 18,6		18,7 - 19,5		19,6 - 20,4		20,5 - 21,3		21,4 - 22		Celkem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Hřebci	0	0	8	27	13	43	8	27	1	3	30	100
Klisny	9	30	14	47	6	20	1	3	0	0	30	100

Z grafu č. 13 je patrné, že nejvyšší hodnota procentuálního zastoupení (hřebci 43 %) se nachází v rozmezí 19,6 až 20,4 cm. Klisyn je nejvíce zastoupeno mezi 18,7 až 19,5 cm (47 %). V rozpětí od 17,8 do 18,6 cm se hřebci nenacházejí vůbec. Také zastoupení klisyn mezi hodnotami 21,4 - 22,0 cm není žádné. Z porovnání je tedy vidět, že rozměry obvodu holeně sledovaných koní souvisí s lehčí tělesnou stavbou haflinga a jeho postupným šlechtěním.

Graf č. 13: Porovnání obvodu holeně u hřebců a klisyn (Ohol)

5.2 Bodové hodnocení zevnějšku u hřebců a klisen plemene hafling

Celkově byly sledovány body za exteriér uvedené (**tabulka č. 17**) u 30 plemenných hřebců a 30 klisen zapsaných do Hlavní plemenné knihy. Průměrné bodové hodnoty za hodnocení zevnějšku dosahují u hřebců 7,72 bodů a u klisen 7,40 bodů.

Rozsah minimálních a maximálních hodnot u hřebců a klisen se pohybuje mezi 7,1 až 9,1 bodů. Klisny získaly maximální hodnocení 8,6 bodů. Pro zápis klisen do Hlavní plemenné knihy musí ohodnocení exteriéru dosáhnout nejméně 7,1 bodů, tuto skutečnost splňují všechny klisny.

U hřebců byla zjištěna vyšší hodnota variačního koeficientu 7,12 % a u klisen 4,60 %. Tato skutečnost může být ovlivněna podílem orientálních genů použitých při šlechtění tohoto plemene.

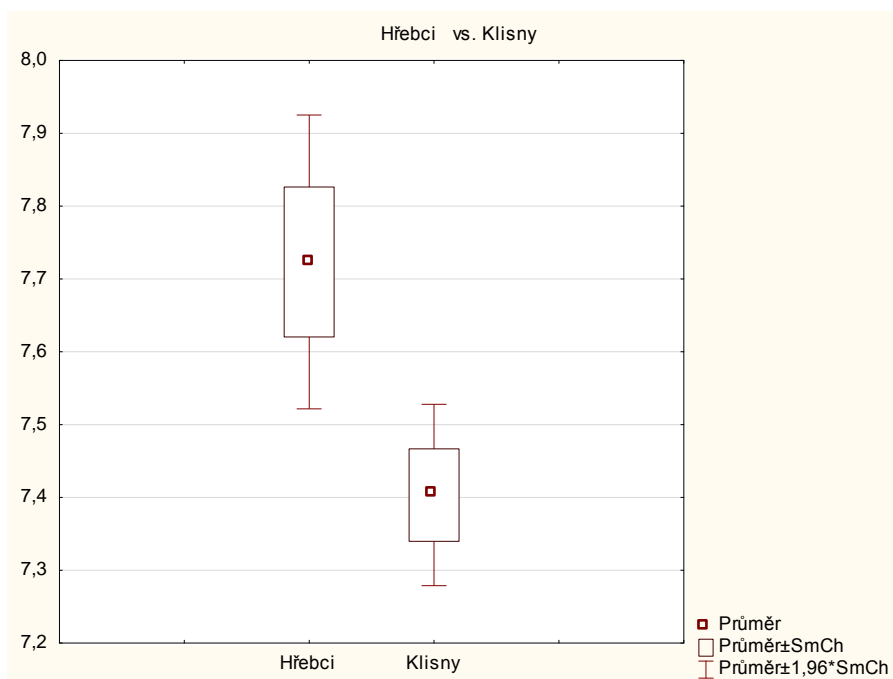
Při porovnání hodnocení zevnějšku u sledovaných hřebců a klisen pomocí t-testu bylo zjištěno ($P \leq 0,01$), neboť byly prokázány statisticky významné rozdíly.

Podle Maršálka (2008) popis koně z hlediska kvality zevnějšku směřuje k zaznamenání předností a nedostatků v utváření těla, které jsou významné při využití koně v práci nebo v plemenitbě. Podle Štrupla (1983) je posuzování koní podle exteriéru zvláště důležité při výběru rodičovských párů. Plemenný hřelec nebo klisna s exteriérovými vadami nemohou být zařazeni do chovu, protože jsou značné předpoklady, že tyto vady budou přenášet na své potomstvo a to nebude mít požadovanou výkonnost. Při určování chovných jedinců proto přísně dbáme na utváření exteriéru (v součinnosti s dosahovanou výkonností).

Tabulka č. 17: Statistické ukazatele pro porovnání hodnocení zevnějšku u hřebců a klisen

Ukazatel	n	\bar{x}	s_x	V %	Min	Max	F test
Hřebci	30	7,72	0,55	7,12	7,1	9,1	0,01
Klisny	30	7,40	0,34	4,60	7,1	8,6	

Graf č. 14: Porovnání hodnocení zevnějšku u hřebců a klisen

Bodové hodnoty uvedené v **tabulce č. 18** se pohybují v rozmezí 7,1 až 9,1 bodů, kdy nejčetnější bylo zastoupení 7,1 - 7,5 bodů u 24 klisen z celkového počtu 30 a 17 hřebců také z celkem 30.

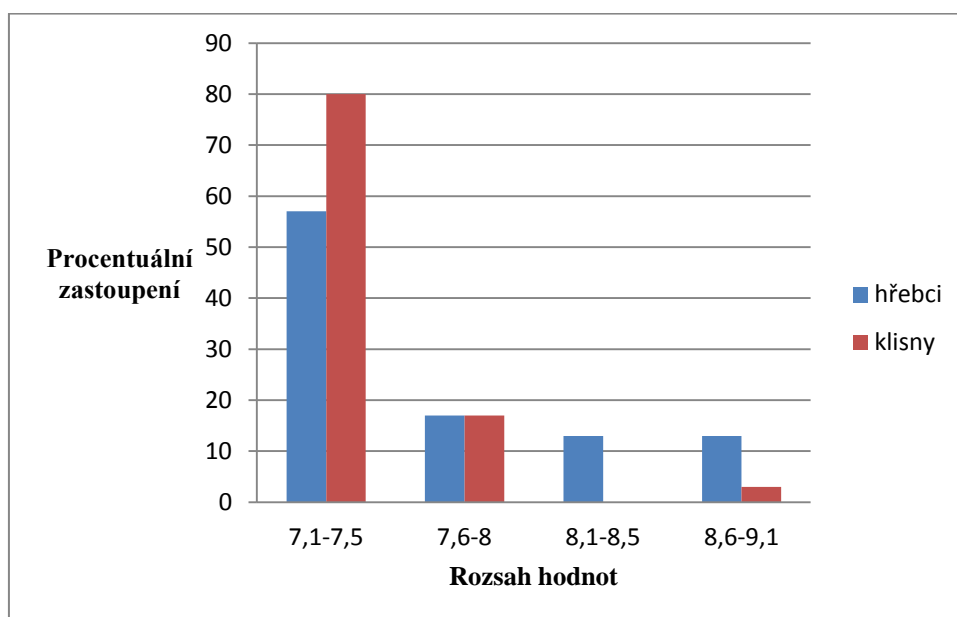
Tabulka č. 18: Počty hřebců a klisen v bodovém hodnocení zevnějšku

Bodové hodnocení	7,1 - 7,5		7,6 - 8,0		8,1 - 8,5		8,6 - 9,1		Celkem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Hřebci	17	57	5	17	4	13	4	13	30	100
Klisny	24	80	5	17	0	0	1	3	30	100

Graf č. 15 znázorňuje, že nejvyšší procentuální zastoupení při porovnání hodnocení zevnějšku v rozsahu 7,1 - 7,5 bodů obsadilo 57 % hřebců a 80 % klisen. Zajímavé je, že v rozmezí 8,1 - 8,5 bodů nedosáhla hodnocení žádná z klisen, hřebců se zde umístilo 13 %. Dále v nejvyšším rozsahu 8,6 - 9,1 bodů bylo zastoupení u klisen pouze z 3 % a u hřebců ze 13 %. Celkově lepší hodnocení získali hřebci. Z této skutečnosti tedy vyplývá, že klisny z našich chovů získaly většinou minimální bodové ohodnocení (tedy 7,1 bodů), důležité pro zápis do HPK. Klisna, která získala

nejvyšší bodové hodnocení v rozsahu 8,6 - 9,1 bodů byla importována ze zahraničí. Z těchto výsledků je zřejmé, že haflingové chování u nás, mnohdy nedosahují svou kvalitou exteriéru na importované koně, kteří získávají vyšší bodové hodnocení zevnějšku.

Graf č. 15: Porovnání bodové četnosti za hodnocení exteriéru u hřebců a klisen

5.3 Bodové hodnocení zkoušek výkonnosti u hřebců a klisen plemene hafling (ZV)

Celkově bylo posouzeno 10 klisen zapsaných v Hlavní plemenné knize a 8 plemenných hřebců. Sledovaný počet koní byl bohužel nízký, protože ZV u koní plemene hafling nebyly doposud povinné. Průměrné hodnoty uvedené v **tabulce č. 19** se pohybují v rozsahu od 7,76 do 8,04 bodů.

Minimální a maximální hodnoty se pohybovaly v rozsahu od 6,55 do 9,22 bodů. Přičemž hřebci získali maximální vyšší bodové ohodnocení 9,22 než klisny 8,34 bodů. Zkoušky úspěšně absolvuje kůň s celkovým hodnocením 6,1 bodů a výše, přičemž nesmí v jednotlivých disciplínách obdržet hodnocení pod 5 bodů (nižší nežli průměrnou). (Zkušební řád haflingského koně, 2010)

U hřebců byla zjištěna vyšší hodnota variačního koeficientu 9,58 %. U klisen byla tato hodnota nižší 6,83 %. Tuto skutečnost mohl do značné míry ovlivnit odlišný temperament obou pohlaví.

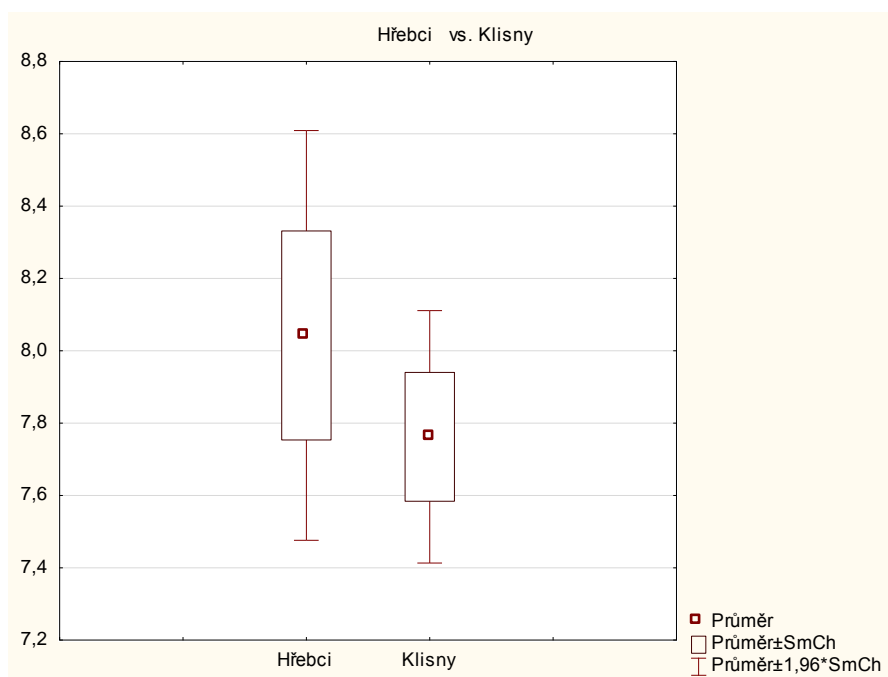
Při porovnání hodnocení zkoušek výkonnosti u vybraných hřebců a klisen pomocí t-testu nebyly zjištěny statisticky významné rozdíly ($P \geq 0,05$).

Výkonnostní zkoušky se staly významnými, protože díky dosaženým výsledkům je možné zjistit vlastní výkonnost plemenných koní, ale také slouží k odhadu plemenné hodnoty jednotlivých hřebců podle výkonnosti jejich potomstva. Podle Kabzanové (2010) jsou hodnoty koeficientu dědivosti pro výkonnost pod sedlem střední až nízké. Dušek a kol. (2007) uvádí, že prověřování potomstva plemeníků a chovných klisen je velmi účinné.

Tabulka č. 19: Statistické ukazatele pro porovnání hodnocení ZV u hřebců a klisen

Ukazatel	n	\bar{x}	s _x	V %	Min	Max	F test
Hřebci	8	8,04	0,77	9,58	6,87	9,22	0,29
Klisny	10	7,76	0,53	6,83	6,55	8,34	

Graf č. 16: Porovnání hodnocení ZV u hřebců a klisen

Bodové hodnoty uvedené v **tabulce č. 20** se pohybují v rozsahu od 6,5 do 9,4 bodů. Nejvyšší zastoupení u hřebců (5) z celkového počtu 8 bylo zjištěno v rozmezí 7,5 - 8,4 bodů, taktéž tomu bylo i u klisen (8) z celkem 10.

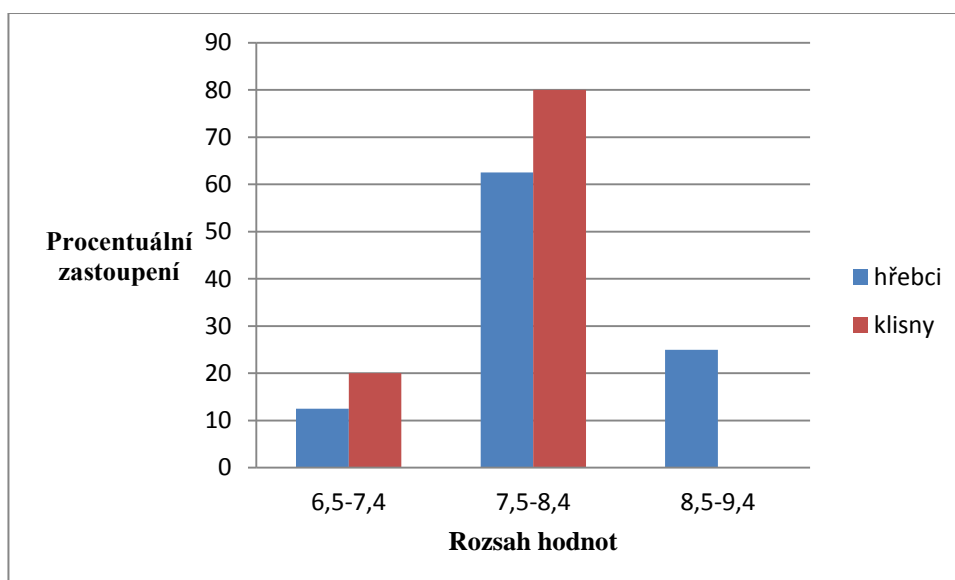
Tabulka č. 20: Počty hřebců a klisen v bodovém hodnocení zkoušek výkonnosti

Bodové hodnocení	6,5 - 7,4		7,5 - 8,4		8,5 - 9,4		Celkem	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Hřebci	1	12,5	5	62,5	2	25	8	100
Klisny	2	20	8	80	0	0	10	100

Nejvyšší procentuální zastoupení bodového hodnocení se nachází u klisen i u hřebců v rozmezí 7,5 až 8,4 bodů, jak je patrné z **grafu č. 17**. Zde se umístilo 80 % klisen a 62,5 % hřebců. Zastoupení v bodovém hodnocení 6,5 až 7,4 je poměrně nízké (klisny 20 %, hřebci 12,5 %). V rozmezí bodů 8,5 až 9,4 byly zaznamenány pouze výsledky u hřebců z 25 %, neboť žádná z klisen nebyla takto vysoce ohodnocena. Z těchto skutečností vyplývá, že většina plemenných koní je při ZV hodnocena slovní známkou „nadprůměrně“ (tedy 7-8 bodů).

Výsledek ZV nesnižuje známku za exteriér, je-li však hodnocení vyšší je známce za exteriér nadřazeno a na základě vyššího hodnocení je možno klisnu přeřadit do vyššího oddílu PK. (Zkušební řád haflingského koně, 2010)

Graf č. 17: Porovnání bodové četnosti za hodnocení zkoušek výkonnosti u hřebců a klisen

5.4 Porovnání zastoupení jednotlivých linií u hřebců a klisen plemene hafling

Celkově bylo sledováno zastoupení jednotlivých linií u 30 plemenných hřebců a 30 klisen zapsaných do Hlavní plemenné knihy. V **tabulce č. 21** je uvedeno pouze 6 linií (A, M, N, S, St, W). Poslední chybějící sedmá linie B nebyla u pozorovaných koní vůbec zastoupena. A to z důvodu velmi malého počtu haflingů nacházejících se v této linii.

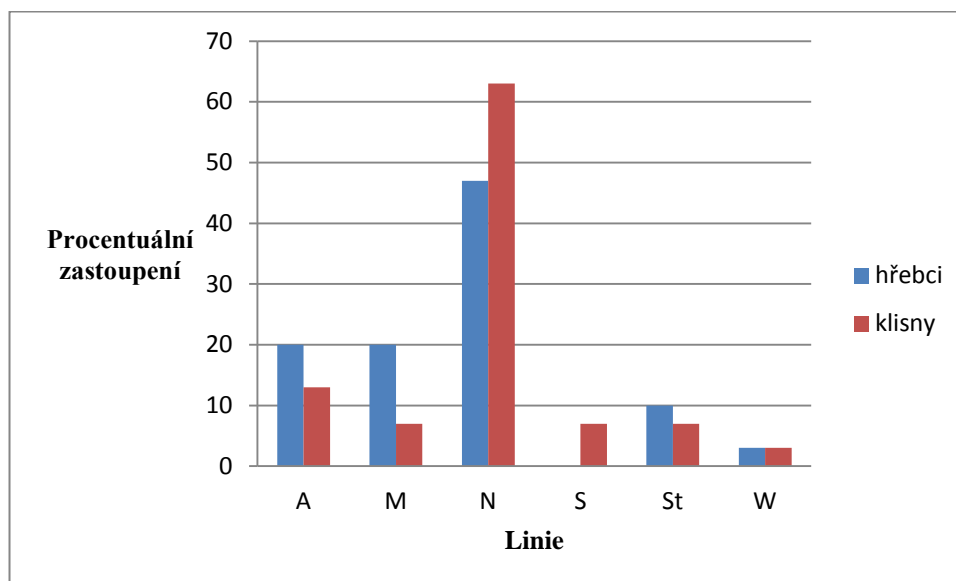
Krevní (genealogická) linie je vytvořena řazením samčích potomků, bez rozdílu zda jsou nositeli typických charakteristik linie. (Dušek a kol., 2007) Podle Kuchařové (2011) je ze všech linií v současnosti nejběžnější linie A, následuje N a nezaostává ani W. Jsou totiž nejlépe hodnoceny především pro ušlechtilost, dobrou mechaniku pohybu a celkovou harmonii.

Tabulka č. 21: Počty hřebců a klisen v jednotlivých liniích

Jednotlivé linie	A		M		N		S		St		W		Celkem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Hřebci	6	20	6	20	14	47	0	0	3	10	1	3	30	100
Klisy	4	13	2	7	19	63	2	7	2	7	1	3	30	100

Z **grafu č. 18** je patrné, že nejvyšší hodnota procentuálního zastoupení se nachází u klisen (63 %) a u hřebců (47 %) v linii N. Tato skutečnost je dána tím, že linie N patří mezi nejrozšířenější ve světě. Další početnou (20 % hřebců a 13 % klisen) se stala linie A, která je v současnosti v chovu v rámci Evropy nejžádanější, pro vynikající plemenný typ a mechaniku pohybu. Také linie M, kterou v současnosti šlechtitelé v Rakousku snaží prosazovat je u nás zastoupena z 20 % u hřebců a 7 % u klisen. Méně početnými liniemi jsou S, St a W. Linie S je zastoupena pouze u pozorovaných klisen, ale jen v malém počtu (7 %) a u současných plemenů není zastoupena vůbec. K linii St náleží 10 % hřebců a 7 % klisen. Pro příslušníky linie W je typická lehkost a půvab, a proto je škoda, že u mladých chovných klisen a současných plemenů je zastoupena nejméně (3 %).

Graf č. 18: Porovnání zastoupení jednotlivých linií u hřebců a klisen

5.5 Zastoupení podílu orientálních genů u hřebců plemene hafling

Procenta orientálních genů (tedy příměsi genů polokrevného araba, který byl použit při zušlechťování plemene hafling) se u klisen neuvádí, z tohoto důvodu bylo sledování zaměřeno pouze na plemenné hřebce (30). Hodnoty uvedené v **tabulce č. 22** byly zjištěny v rozsahu od 0 do 9,375 % cizí krve.

Tabulka č. 22: Počty hřebců v jednotlivých procentech orientálních genů

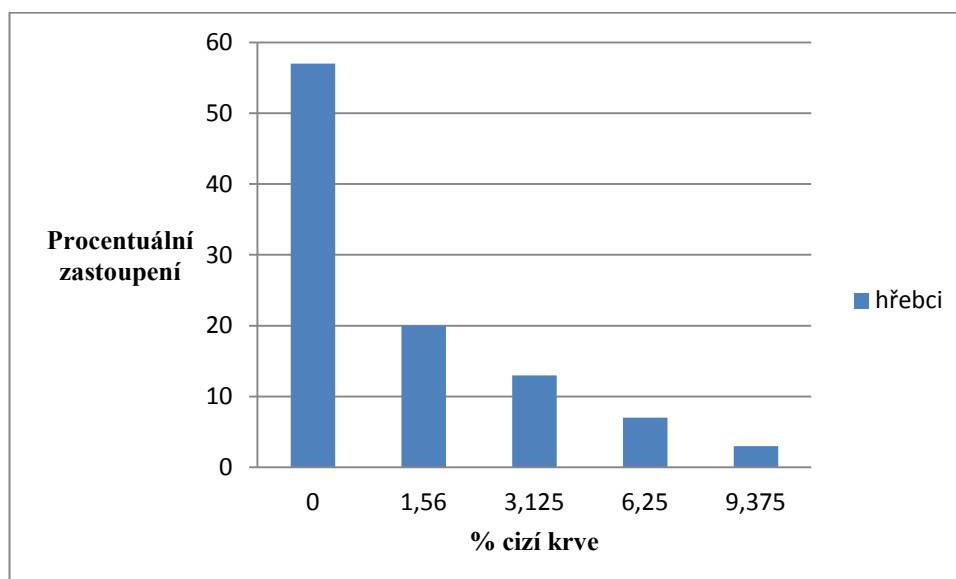
Jednotlivé zastoupení v %	0		1,56		3,125		6,25		9,375		Celkem	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Hřebci	17	57	6	20	4	13	2	7	1	3	30	100

Graf č. 19 znázorňuje, že 57 % hřebců má 0 % podílu orientálních genů. Toto zjištění je pro náš chov velice důležité, protože se jedná o čistokrevné haflingy, ke kterým chov v České republice směřuje. Pro plemenitbu je tento údaj žádoucí. Řád plemenné knihy haflinga (2011) uvádí, že do plemenné knihy jsou již zařazováni pouze hřebci s maximálním podílem 1,56 % arabské krve. Procentuální zastoupení hřebců v rozmezí 1,56 až 9,375 % cizí krve se rovnoměrně snižuje. Hřebci s podílem

6,25 a 9,375 % mají velmi vysoké procento příměsi cizí krve, jejich potomci nebudou moci být zařazeni do PK hřebců ani klisny do HPK nebo PK.

Svaz chovatelů haflinga (2011) doplňuje, že v rámci přechodného období – tedy do konce roku 2018 se u klisnů nebude v úvahu brát podíl arabské krve. Po tomto datu bude, co se týče % arabské krve, platit stejná podmínka, jako pro hřebce. Pro zařazení hřebce do PK je nutné splnit podmínku úplného čistokrevného původu do šesté generace předků a maximálního podílu arabské krve 1,56 %. To znamená, že budoucího plemenného hřebce mohou splodit pouze rodiče, kteří mají úplných pět generací původu a průměr jejich podílů ar. krve dosahuje maximálně 1,56 %.

Graf č. 19: Zastoupení podílu orientálních genů u hřebců

Svaz chovatelů haflinga (2011) dále uvádí:

Hřelec (klisna) s doloženými 6 nebo 5 generacemi a 0 % - 1,56 % arabské krve může splodit plemenného hřebce i klisnu, která může být (po splnění ostatních podmínek) zapsána do HPK. Podmínkou je, aby druhý rodič měl max. takový podíl ar. krve, aby průměr byl max. 1,56 % (tj. v případě, že hřelec má 0 %, klisna může mít max. 3,125 %)

Hřelec (klisna) s doloženými 6 nebo 5 generacemi a 1,56 % - 3,125 % arabské krve může splodit plemenného hřebce pouze za předpokladu, že druhý rodič má doloženo alespoň 5 generací a nemá žádný podíl arabské krve, nebo max. takový podíl, aby průměr % ar. krve byl maximálně 1,56 % (tj. v případě, že hřelec má

1,56 %, klisna smí mít max. 1,56 %, pokud má hřebec 3, 125 %, klisna musí mít 0 %)

Hřebec (klisna) s doloženými 6 nebo 5 generacemi a podílem arabské krve vyšším než 3, 125 % nemůže mít potomka, který bude zařazen do PK hřebců. Do konce přechodného období může potomek být zařazen do HPK a dalších podřazených oddílů PK klisen. Po skončení přechodného období bude potomek takového koně moci být zařazen pouze do PPK klisen.

Hřebec (klisna) s doloženými 4 generacemi původu nemůže splodit potomka, který bude zařazen jako plemenný hřebec, potomek může být ale do konce přechodného období zařazen do HPK a dalších podřazených oddílů PK klisen.

Klisna s doloženými pouze 3 generacemi může splodit pouze takového potomka, který bude zařazen do PK nebo PPK klisen.

Tabulka č. 23: Přehled plemenných hřebců s původem doloženým do 5 - 6 generací a 0 - 1,56 % orientálních genů

Doloženo	6 generací	5 generací
0 % orientálních genů	Adam, Ajax-G, Andiamo, Aquavit I, Artist-L, Merlin von Milagro, (Merlin SK - 0,2%)	Marco, Merlin, Namír, N-Bonifác, Nero, Nibelung, Stival
1,56 % orientálních genů	-	Namer, Nefris, Nicolo

6. ZÁVĚR

Cílem práce bylo zpracovat literární přehled a základní chovatelské údaje o současné populaci koní plemene hafling v České republice. Pro sledování plemene hafling byly zaznamenány chovatelské údaje hřebců zařazených v ČR v současnosti do plemenitby. Celkový počet registrovaných plemenných hřebců se během sledování průběžně měnil, neboť u některých docházelo k předčasnému vyřazení nebo naopak jiní byli později zařazeni. Pro sledování bylo tedy náhodně vybráno 30 plemeníků. Do Hlavní plemenné knihy je zařazeno celkem 332 klisen, pro aktuální přehled byly vybrány klisny zapsané v letech 2008 - 2010, kde bylo zařazeno 42 klisen. Pro porovnání s 30 plemennými hřebci byl sledován stejný počet klisen, protože u zbylých nebyly k dispozici dostatečné údaje. Do sledování nebyly zahrnuty klisny, přeřazené z PK do HPK na základě hodnocení při zkouškách výkonnosti.

Ze stanovených výsledků vyplývají tyto závěry:

- Kohoutková výška hůlková dosahovala u hřebců v průměru 144,5 cm a u klisen 143,4 cm. Na základě tohoto zjištění se potvrdilo, že hřebci dorůstají do větší výšky než klisny. Většina sledovaných plemenných hřebců (47 %) se nacházelo v rozmezí 142 - 143 cm. Nejvíce klisen (33 %) bylo zastoupeno opět v nejnižším rozsahu hodnot 140 - 141 cm. Dnes je v chovu haflinga vyžadována spíše vyšší KVH než nižší. Jelikož malí koně by do chovu neměli být zařazováni, zato příliš velcí jedinci, kteří budou mít výjimečný exteriér, mohou dostat šanci svůj potenciál předat.
- Kohoutková výška pásková se průměrně pohybovala v rozpětí 153,83 až 154,85 cm. Vyšší průměrnou hodnotu získali hřebci. Tento tělesný rozměr lze odůvodnit tím, že KVP značně souvisí s KVH, protože se pohybovala téměř pravidelně o 10 cm více než KVH. Nejvíce sledovaných koní (37 % hřebců a 40 % klisen) bylo v nejnižším rozmezí hodnot 150 - 152 cm. Jedná se tedy spíše o koně s lehčí tělesnou stavbou a v dobré kondici.
- Průměrné hodnoty obvodu hrudi byly zjištěny u klisen 181,8 cm a u hřebců 180,2 cm. Přičemž nejvíce hřebců (33 %) se nacházelo mezi hodnotami 170 -

175 cm. Klisen bylo nejvíce (30 %) zastoupeno shodně ve dvou rozmezech 176 - 181 cm a 182 - 187 cm. OH obou pohlaví se zde dá jen zřídka porovnávat, protože plemenní hřebci mají obvod hrudi všeobecně menší než klisny, se kterými se počítá do chovu.

- Průměrné hodnoty obvodu holeně byly zjištěny u hřebců větší (20,06 cm) než u klisen (19,09 cm). Většina (43 %) hřebců měla Ohol v rozmezí 19,6 - 20,4 cm. Klisen bylo zastoupeno nejvíce (47 %) v rozsahu hodnot 18,7 - 19,5 cm. Ohol u hřebců dosahuje větších rozměrů než u klisen. Zde by se dal vyvodit závěr, že tento rozměr souvisí s lehčí tělesnou stavbou haflinga a šlechtěním.
- Průměrné bodové hodnoty získané za exteriér dosahují u hřebců 7,72 bodů a u klisen 7,40 bodů. Celkově lepší ohodnocení získali hřebci. Na základě tohoto zjištění je zřejmé, že jsou v České republice chováni exteriérově kvalitní plemenci. Pro plemenitbu je tento poznatek velmi důležitý, zvláště když potřebujeme vyrovnat případné nedostatky v exteriéru klisny.
- Při hodnocení zkoušek výkonnosti se průměrné bodové hodnoty pohybují v rozsahu od 7,76 u klisen do 8,04 bodů u hřebců. Přičemž hřebci získali vyšší maximální bodové ohodnocení 9,22 oproti klisnám 8,34 bodů. Tato skutečnost může být dána do jisté míry pohlavím, soustředěností, ale také připraveností koní. Nejvíce klisen (80 %) i hřebců (62,5 %) získalo hodnocení v rozmezí 7,5 - 8,4 bodů. V rozmezí bodů 8,5 - 9,4 byly zaznamenány pouze výsledky hřebců. Žádná z klisen nezískala takto vysoké ohodnocení. Z těchto skutečností vyplývá, že většina plemenných koní je hodnocena slovní známkou „nadprůměrně“ (tedy 7 - 8 bodů).
- Nejvíce koní (47 % hřebců a 63 % klisen) bylo zastoupeno v linii N. Tato linie se stala v současnosti nejrozšířenější ve světě, a proto není divu, že i u nás je nejpočetnější. Do této linie patří například Nibelung, Nimrod, Norek. Další velice početnou (20 % hřebců a 13 % klisen) se stala linie A, která je v současnosti v chovu v rámci Evropy nejžádanější, pro vynikající plemenný typ a mechaniku pohybu. V linii A najdeme hřebce Adam, Andiamo, Ajax-G, Aquavit I, Artist-L. Také linie M, kterou v současnosti šlechtitelé v Rakousku

snaží prosazovat je u nás zastoupena z 20 % u hřebců a 7 % u klisen. V této linii se nachází hřebci Marco, Merlin, Merlin SK, Merlin von Milagro a Mozart.

- Převážná většina hřebců (57 %) má 0 % příměsi orientální krve. Toto zjištění je pro náš chov velice důležité, protože se jedná o čistokrevné haflingy, ke kterým chov v České republice směřuje. Pro plemenitbu je tento údaj žádoucí, do plemenné knihy jsou již zařazováni pouze hřebci s maximálním podílem 1,56 % arabské krve. Ostatní hřebci (Mozart, Nagano, Nimrod, Norek, Wulf a Stony) mají procenta orientálních genů vyšší v rozmezí od 3,125 do 9,375 %. Je velmi důležité, aby si chovatel klisny před výběrem plemenného hřebce nejdříve zjistil procenta orientálních genů u své klisny, protože v budoucnu nebudou do chovu zařazováni koně s vyšším procentem než 1,56 %.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

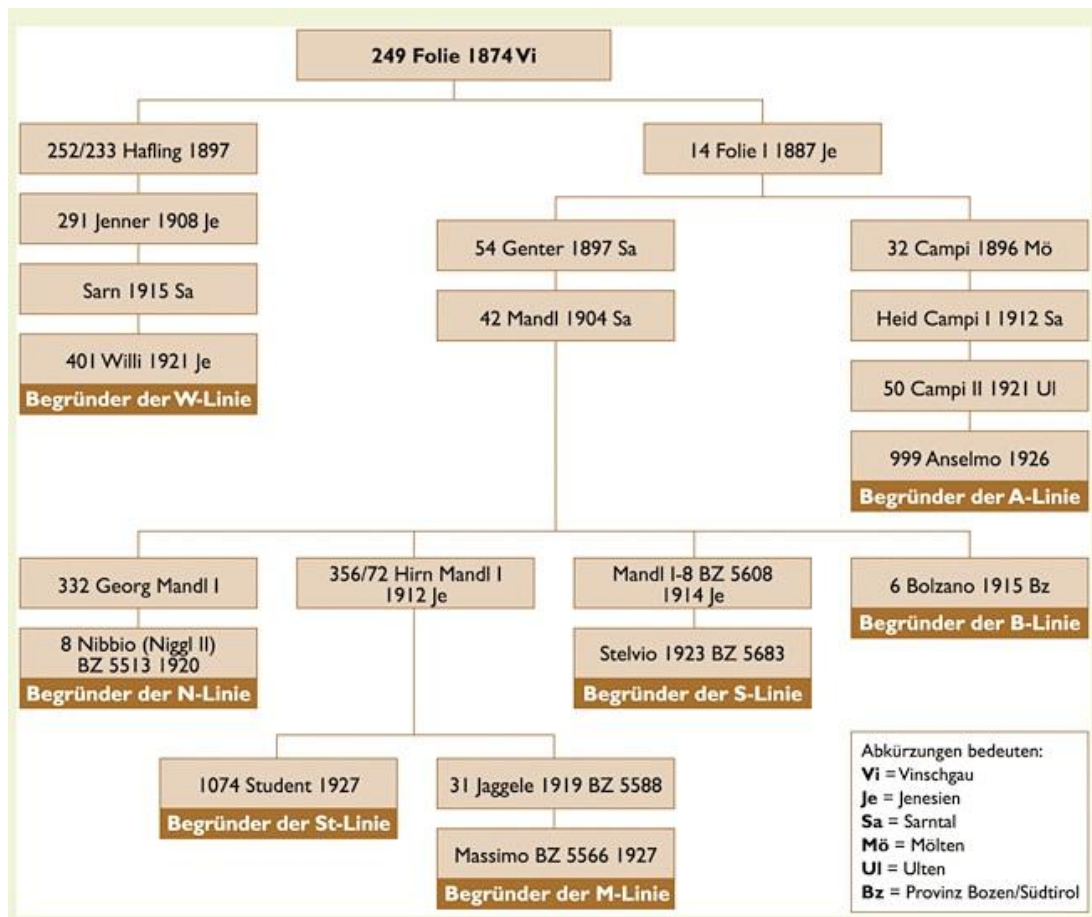
1. Anonym 1: Koně – Poznáváme a určujeme. Svojtka a Co., s.r.o., Praha, 2009, 128 s., ISBN 978-80-256-0230-0
2. CANADIAN HAFLINGER ASSOCIATION: Haflinger Breed. <http://www.haflinger.ca>, Windsor, 2011. (citováno 26.9.2011)
3. DUŠEK, J. a kol.: Chov koní. Brázda s.r.o., Praha, 2007, 404 s., ISBN 80-209-0352-6
4. DRAPEROVÁ, J.: Plemena koní celého světa. Svojtka a Co., Praha, 2002, 160 s., ISBN 80-7237-218-1
5. EDWARDS, E.H.: Velká kniha o koních. Gemini, Bratislava, 1992, 240 s., ISBN 80-85265-36-2
6. HAFLINGER PFERDEZUCHTVERBAND TIROL: Verband - Geschichte. <http://www.haflinger-tirol.com>, Ebbs, 2010. (citováno 11.1.2011)
7. HAJIČ, F., KOŠVANEC, K.: Obecná zootechnika (Cvičení). Jihočeská univerzita, Zemědělská fakulta, České Budějovice, 1998, 194 s., ISBN 80-7040-332-5
8. HERMSEN, J.: Encyklopedie koní. Rebo Productions CZ, s.r.o., Čestlice, 2001, 312 s., ISBN 80-7234-184-7
9. KABZANOVÁ, J.: Genetika výkonnosti. Svět koní, č. 8, Minerva CZ, s.r.o., 2010, s. 36-37
10. KHOLOVÁ, H., HOŠEK, J.: Koně. Aventinum, Praha, 2005, 222 s., ISBN 80-86858-35-9

11. KUCHAROVÁ, J.: Hafling v Čechách. Jezdectví, č. 5, Ing. Květa Vtípilová K4K Publishing, 2011, s. 72-73
12. KUTILOVÁ, V.: Čeští haflingové v číslech. <http://www.haflingove.cz>, Praha, 2008. (citováno 21.4.2011)
13. KUTILOVÁ, V.: Hafling - plemeno budoucnosti. Agromagazín, č. 10, ČZT s.r.o., 2006, s. 46-48
14. LANDESVIRBAND BAYERISCHER PFERDEZÜCHTER E.V.: Haflinger + Edelbluthaflinger Zuchtziel. <http://www.bayerns-pferde.de>, München, 2011 (citováno 25.5.2011)
15. MARŠÁLEK, M.: Chov koní – Popis, posuzování, šlechtění, Vědecká monografie. Jihočeská univerzita, Zemědělská fakulta, České Budějovice, 2008, 109 s., ISBN 978-80-7394-101-7
16. MISAŘ D., JISKROVÁ I.: Chov a šlechtění koní. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, Brno, 2001, 170 s., ISBN 80-7157-510-0
17. MORAVSKÝ SPOLEK CHOVATELŮ HAFLINGŮ: Historie; Statistiky. <http://mschh.webnode.cz>, Sedliště, 2011. (citováno 18.9.2011)
18. RADVAN, J.: Hafling a jeho chov u nás. <http://www.equichannel.cz>, 1997. (citováno 10.4.2011)
19. SCHWEISGUT, J.: Haflinger – Das goldene Pferd mit dem goldenen Herz. Ebbs, 2005, 360 s., ISBN 3-902154-06-3
20. SLOVENSKÁ ASOCIÁCIA CHOVATEL'OV HAFLINGOV: Historia chovu. <http://www.haflinger.sk>, 2011. (citováno 23.9.2011)
21. STRAKOVÁ, M.: Blond'ák z Haflingu. Jezdectví, č. 12, Pražská vydavatel'ská společnost, s.r.o., 2006, s. 59-60

22. SÜDTIROLER HAFLINGER PFERDEZUCHTVERBAND: Der Haflinger – Geschichte; Rasse. <http://www.haflinger.eu>, Bozen, 2011. (citováno 12.1.2011)
23. ŠTRUPL, J. a kol.: Chov koní. Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 1983, 416 s.
24. SVAZ CHOVATELŮ HAFLINGA: Hafling. <http://www.haflingove.cz>, Praha, 2011. (citováno 21.2.2011)
25. SVAZ CHOVATELŮ HAFLINGA: Chovný cíl plemene hafling: <http://www.haflingove.cz>, Praha, 2010. (citováno 7.1.2011)
26. SVAZ CHOVATELŮ HAFLINGA: Šlechtitelský program plemene hafling: <http://www.haflingove.cz>, Praha, 2010. (citováno 9.1.2011)
27. SVAZ CHOVATELŮ HAFLINGA: Řád plemenné knihy haflinga: <http://www.haflingove.cz>, Praha, 2011. (citováno 30.9.2011)
28. SVAZ CHOVATELŮ HAFLINGA: Zkušební řád haflingského koně. <http://www.haflingove.cz>, Praha, 2010. (citováno 9.1.2011)
29. ROČENKA SVAZU CHOVATELŮ HAFLINGA 2009. Aschk ČR, o.s., Písek, 2009, 51 s.
30. VESELÝ, J.: Náš teplokrevník - Dějiny chovu koně na Slovensku, jeho krevní linie a rozšíření v župách. A. Neuberta, Praha, 1925, 300 s.
31. VOGELTANZ, J., TETZELI, J.: Koně evropských národních parků. Granát, Horní Bříza, 1997, 47 s., ISBN 80-902211-0-6
32. ZUCHTZIEL HAFLINGER PFERDEZUCHTVERBAND TIROL: <http://www.haflinger-tirol.com>, Ebbs, 2011. (citováno 11.1.2011)

8. PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Schéma všech linií odvozených od zakladatele

Příloha č. 2: Ukázka zkoušky výkonnosti

Pod sedlem – drezurní úloha		V zápřeži – vozatajská úloha	
Obdélník 20 x 40 m (20 x 60 m) Informativní čas: 3 min 30 s		Obdélník 100 x 40 m Délka trvání průměrně 10 minut	
A X C	Vjezd pracovním klusem Stát, pozdrav Pracovním klusem vchod Na pravou ruku	A X	Vjezd pracovním klusem. Stát. Pozdrav.
M-K K	Změnit směr, lehký klus Pracovní klus	X C M	Pracovní klus.
Mezi K-A A	Pracovní cval 1x kolem obdélníku Pracovní klus	M X K K A F	Prodloužený klus. Pracovní klus.
B	Velký kruh	F X H H C M	Prodloužený klus. Pracovní klus.
C H-B	Stát, 4 sekundy nehybnost, pokračovat středním krokem Změnit směr	M X K	Krok.
B mezi F-A A	Pracovní klus Pracovní cval 1x kolem obdélníku Pracovní klus	K A F	Pracovní klus.
E	Velký kruh	F X H	Krok.
A X	Ze středu Stát, pozdrav	H C M B F A D	Pracovní klus.
		D D X	Kruh na pravou ruku (průměr 20 m), následně kruh na levou ruku (průměr 20 m) Pracovní klus.
		X	Stát 10 vteřin. Kroky zpět 3 metry.
		X G G	Pracovní klus. Stát. Pozdrav. Opustit kolbiště v pracovním klusu.